

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Zuzana Holubová, DiS.

Specifika trávení volného času odsouzených

ve Vazební věznici Olomouc

Olomouc 2023

vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucí práce a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 17. 4. 2023

.....
Zuzana Holubová, DiS.

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala své vedoucí práce Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné rady, které mi poskytla a za čas, který mi věnovala.

Děkuji plk. Mgr. Petru Ernekerovi, řediteli Vazební věznice Olomouc, za umožnění provádět výzkum k mé bakalářské práci ve Vazební věznici Olomouc. Děkuji kolegyním za ochotu se mnou spolupracovat při výběru respondentů pro můj výzkum. Děkuji také odsouzeným, že mi věnovali svůj čas a měli ochotu spolupracovat při mém výzkumu.

Mé velké díky patří také mé rodině, která mi byla během mého studia velkou oporou.

Obrázek č. 1 Chodba ve Vazební věznici Olomouc (Zdroj: Vězeňská služba ČR)

Anotace

Jméno a příjmení:	Zuzana Holubová, DiS.
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Specifika trávení volného času odsouzených ve Vazební věznici Olomouc
Název v angličtině:	Specifics of spending free time of convicts in the Olomouc Remand Prison
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá volnočasovými aktivitami odsouzených ve Vazební věznici Olomouc.</p> <p>V úvodu je popsán vliv rodiny a závadových skupin na způsob trávení volného času. Dále jsou vysvětleny základní pojmy z penologie, je charakterizována Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených a Program zacházení, jsou specifikovány náplně pracovních činností odborných zaměstnanců, kteří se na vzniku Programu zacházení podílejí.</p> <p>V praktické části je prostřednictvím rozhovorů s odsouzenými zjišťováno, jakým způsobem ve výkonu trestu odnětí svobody tráví svůj volný čas.</p>
Klíčová slova:	Volný čas, volnočasové aktivity, trest, program zacházení, speciální pedagog, rozhovor
Anotace práce v angličtině:	<p>The bachelor's thesis deals with the leisure activities of convicts in Olomouc Remand Prison.</p> <p>In the introduction, the influence of family and problem groups on the way of spending free time is described. Furthermore, basic terms from penology are explained, the Summary Analysis of Convicts' Risks and Needs and the Treatment Program are characterized, the contents of the work activities of the professional employees</p>

	<p>who participate in the creation of the Treatment Program are specified.</p> <p>In the practical part is determined through interviews with convicts, how they spend their leisure time while the execution of imprisonment.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Leisure time, leisure activities, punishment, treatment programe, special pedagogue, interview
Přílohy vázané k práci:	<p>Příloha č. 1: Časový rozvrh dne – dočasně eskortovaní odsouzení – VV OL</p> <p>Příloha č. 2: Časový rozvrh dne – odsouzení zařazení k VTOS na oddíl VT 6 - VV OL</p> <p>Příloha č. 3: Časový rozvrh dne – odsouzení zařazení k VTOS na oddíl VT 7 - VV OL</p> <p>Příloha č. 4: Písemný souhlas ředitele Vazební věznice Olomouc k provedení kvalitativního výzkumu</p> <p>Příloha č. 5: Otázky v interview</p> <p>Příloha č. 6: Informovaný souhlas Respondent č. 1</p> <p>Příloha č. 7: Přepis rozhovoru Respondent č. 1</p> <p>Příloha č. 8: Informovaný souhlas Respondent č. 2</p> <p>Příloha č. 9: Přepis rozhovoru Respondent č. 2</p> <p>Příloha č. 10: Informovaný souhlas Respondent č. 3</p> <p>Příloha č. 11: Přepis rozhovoru Respondent č. 3</p> <p>Příloha č. 12: Informovaný souhlas Respondent č. 4</p> <p>Příloha č. 13: Přepis rozhovoru Respondent č. 4</p>
Rozsah práce:	54 stran
Jazyk práce:	český

Obsah

Úvod	8
1 VOLNÝ ČAS	10
1.1 Životní styl a smysluplnost trávení volného času	11
1.2 Pedagogika volného času a cíl výchovy	12
1.3 Funkce výchovy ve volném čase	13
1.4 Vliv rodiny a lokálního prostředí na výběr způsobu trávení volného času	14
1.5 Formální a neformální skupiny v oblasti volného času	15
2 PENOLOGIE	17
2.1 Penitenciární pedagogika	17
2.2 Zaměstnanci Vězeňské služby ČR.....	19
2.3 Programy zacházení	21
2.4 Aktivity programu zacházení	23
2.5 Rozložení času odsouzených ve VTOS	25
3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	27
3.1 Charakteristika zařízení	27
3.2 Cíle práce a výzkumné otázky	30
3.3 Metodologie, cílová skupina a organizace výzkumného šetření	30
3.4 Výsledky výzkumného šetření	34
3.5 Diskuze - vyhodnocení výzkumu	43
ZÁVĚR.....	47
SEZNAM ODBORNÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM ZKRATEK	53
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	54
SEZNAM PŘÍLOH	

Úvod

Během svého studia na vysoké škole jsem několikrát narazila na tvrzení, že většinu vzorců svého chování si přinášíme z dětství, které jsme viděli především u svých rodičů a sourozenců. To se také týká způsobu trávení volného času. Je důležité, aby člověk trávil svůj volný čas nejen příjemně, ale také smysluplně.

V současné době pracuji již desátým rokem ve Vazební věznici Olomouc (dále jen VV OL) - prvních šest let jako civilní zaměstnanec na oddělení správním a nyní čtyři roky ve služebním poměru na oddělení výkonu vazby a trestu, a to na pozici asistentky vedoucího výkonu vazby a trestu. Přestože nejsem denně v přímém styku s vězněnými osobami, často oddíly procházím a mívám odsouzené. Někteří si povídají na chodbě s ostatními, jiní stojí sami zamýšleně u okna, popijí kávu a kouří. Další polehávají na cele a dívají se na televizi. V souvislosti s tím se mi začaly hlavou honit myšlenky: Jak se odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) staví ke svému volnému času vzhledem k jejich možnostem? Je o jejich volný čas nějakým způsobem postaráno? Jak ho trávili v dětství a odnesli si něco do dospělosti? Jak ho trávili na svobodě? A v neposlední řadě, shlédli se v nějaké aktivitě, která jim byla zaměstnanci Vězeňské služby České republiky (dále jen VS ČR) představena do té míry, že by se jí chtěli věnovat i po propuštění na svobodu?

Hlavním cílem bakalářské práce je seznámit s možnostmi trávení volného času kmenových odsouzených ve VTOS a prostřednictvím výzkumného šetření analyzovat, jakým způsobem ve VTOS kmenoví odsouzení tráví po splnění všech svých povinností svůj volný čas.

Jako **dílčí cíle** jsem si zvolila:

- 1) Zjistit, jakým způsobem kmenoví odsouzení v dětství, v dospívání a v dospělosti před uvězněním trávili svůj volný čas.
- 2) Analyzovat, jaké volnočasové aktivity vykonávají kmenoví odsouzení ve svém volném čase.
- 3) Zkoumat, jaký postoj mají kmenoví odsouzení k volnočasovým aktivitám nabízeným ve VV OL v rámci Programu zacházení.
- 4) Zjistit, zda kmenoví odsouzení po propuštění z VTOS na svobodu plánují představenými aktivitami trávit svůj volný čas.

V úvodu bakalářské práce charakterizují volný čas. Specifikují vliv rodiny, vrstevnických skupin a lokálního prostředí na způsob trávení volného času. Výchovou ve volném čase v dospělosti se budu zabývat pouze v míře omezené na výchovu ve volném čase v zařízeních VS ČR. Charakterizují základní pojmy penologie, popíší penitenciární pedagogiku, charakterizují činnosti odborných zaměstnanců VS ČR a podrobněji představím Program zacházení a jeho aktivity. V závěru teoretické části představím časový rozvrh dne odsouzených.

V rámci výzkumného šetření byla zvolena kvalitativní metoda, kdy prostřednictvím rozhovorů byli osloveni 4 vybraní respondenti. Výzkum by měl veřejnosti ukázat, jakým způsobem odsouzení ve VTOS tráví svůj volný čas a zda ho tráví smysluplně. Výsledky práce mohou objasnit představu nejen veřejnosti, ale také budoucích odborných zaměstnanců o volnočasových aktivitách pro odsouzené, o jednom ze způsobů, jak se ve věznicích snaží odborní zaměstnanci resocializovat „kriminálníky“ v „řádné občany“. Pokud by výzkum odhalil nedostatky v trávení volného času odsouzených, mohl by inspirovat zaměstnance VS ČR k přehodnocení nabízených aktivit a zařazení aktivit takových, které by odsouzené více upoutaly a zaujaly.

Zvolenou problematikou se v České republice zabývají Lubomír BAJCURA, František DRAHÝ, Jan SOCHŮREK, Eva BIEDERMANOVÁ a Mojmír VÁŽANSKÝ, ze zahraničních autorů například Anton FÁBRY nebo Lewis LYONS.

1 VOLNÝ ČAS

Karl Marx měl na volný čas velmi jednoduchý pohled – práce je nutností a bez práce nemůže člověk mít volný čas. Volný čas je poté časem odpočinku, relaxace k nabývání sil, aby mohl člověk znovu pracovat (Knotová, 2011).

V našem vyspělém světě díky vědeckotechnickému rozvoji pojetí volného času jako tělesného odpočinku a zahálky ztratilo opodstatnění. V mnoha zaměstnáních již nepřevažuje fyzická námaha, ale objevuje se únava psychická. Je samozřejmostí, že člověk v životě tělesný odpočinek potřebuje, ale stále více potřebuje také odpočinek duševní, kterým si může kompenzovat neuspokojenost a stereotypnost, který zažívá v zaměstnání (Bakalář, 1978).

Problematika volného času je již delší dobou středem pozornosti celé řady teoretiků, žurnalistů, kulturních, sociálních i politických pracovníků a v literatuře se vyskytuje celá řada definic pokoušejících se volný čas definovat. VÁŽANSKÝ (1992, s. 11) uvádí dva hlavní směry, jak můžeme volný čas chápat: „a) **negativní pojem volného času**: *Volný čas v tomto slova smyslu znamená zbývající dobu celkového denního průběhu, která zůstala po studijně nebo pracovních podmíněném čase, povinnostech v domácnosti a uspokojování základních biologických potřeb, atd.*; b) **pozitivní pojem volného času**: *Volný čas je charakterizován jako volně disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat svobodu. (...) Je také dobou, v níž se individuum může nezávisle na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to či ono, k čemu jej nikdo nemutí a k čemu také není podvědomě nucen.*“

Podle TŮMY (2018, s. 14) lze definovat volný čas tak, že vymezíme jeho hlavní znaky: „- je to doba svobodné volby činností (člověk dělá to, co chce, ne to, co musí), - zvolené činnosti jsou pro člověka příjemné, přinášejí potěšení, radost, činnosti ve volném čase dávají příležitost k rekreaci, odpočinku, obnově sil i k osobnostnímu rozvoji.“

Snad nejvýstižněji popsala volný čas PÁVKOVÁ (2003, s. 14), a to jako „Čas, ve kterém se můžeme věnovat činnostem, které máme rádi, baví nás, přinášejí radost a uvolnění. Chceme a můžeme je dělat.“ Tato definice bude pro naši práci nosná.

1.1 Životní styl a smysluplnost trávení volného času

TŮMA (2018, s. 92) uvádí, že *„Je velice důležité, aby aktivita, kterou bude člověk ve svém volném čase vyvíjet, pro něj byla odreagováním s pocitem štěstí a blaha, vítězství nad sebou samým, pocit uspokojení z výkonu, ze své vlastní síly, nad přírodou, již jsme součástí, z vlastního jáství“*.

HÁJEK, HOFBAUER, PÁVKOVÁ (2003) konstatují, že se způsobem trávení volného času úzce souvisí **životní styl**, který vedeme. Ten může být ovlivněn naším věkem, vzděláním, nadáním, schopnostmi, rodinným a zdravotním stavem, naší ekonomickou situací či místem, kde žijeme, jak se projevujeme nebo jaké máme v životě priority. Svůj volný čas můžeme trávit **aktivně**, kdy sami vyvíjíme nějakou činnost – malujeme, hrajeme fotbal; nebo **pasivně**, kdy pasivně přijímáme cizí podněty – návštěva výstavy obrazů, sledujeme fotbalové utkání v televizi. BAKALÁŘ (1978) doplňuje, že náš volný čas je ovlivňován způsobem našeho života. Ten rozhoduje, zda vůbec můžeme mezi různými činnostmi volit, jaký máme výběr, jaké máme hodnoty, kterých si ceníme obzvlášť, a co v životě preferujeme. Záleží také na tom, jak si uspořádáme svůj život, jak jsme produktivní, iniciativní, nápadití a jak si dokážeme zredukovat a zjednodušit obstarávání své obživy, hygieny, domácnosti, rodinné záležitosti, neboť na tom závisí, kolik skutečně volného času nám zůstane pro naše záliby a odpočinek. Podle PÁVKOVÉ (2002) dokáží osobní zájmy a záliby pomoci lidem v období, kdy prochází těžkou životní situací či neštěstím.

VÁŽANSKÝ (1992) životní styl rozděluje na **pracovně orientovaný životní styl**, kdy lidé vidí životní smysl v profesi, řídí se heslem „žije se, aby se pracovalo“ a volný čas slouží pouze k regeneraci a k nabrání nových sil do práce; a na **hedonistický životní styl**, kdy jsou přesouvány zájmy člověka do oblastí rodiny a soukromí, řídí se heslem „pracuje se, aby se žilo“.

Pokud v životě dosáhneme pomyslného vrcholu Maslowovy pyramidy potřeb – seberealizace – měli bychom docílit šťastného života. A právě při prožitcích a zážitcích naplňujeme své potřeby a přání v tomto smyslu a můžeme se seberealizovat. Pokud nenalzáme dostatečné sebeuplatnění ve škole nebo v zaměstnání, o to víc je důležité moci se seberealizovat ve volném čase. Pedagogika volného času pomáhá lidem naučit se hospodařit s časem, utříbit si pořadí hodnot a umět si užívat svůj volný čas nezávisle na tlaku z vnějšku.

Člověk si ve svém volném čase nejen odpočine od práce, ale volnočasovou aktivitou se odreaguje od denních povinností, „vyčistí si hlavu“ od školních či pracovních a rodinných povinností. Tím posílí své duševní zdraví, které je v posledních letech pro nás obzvlášť důležité (Tůma, 2018).

1.2 Pedagogika volného času a cíl výchovy

Vědu, která má v posledních letech vysokou společenskou důležitost, protože se zabývá neobyčejně významnou součástí nejen našeho života, ale především života našich dětí definovala PÁVKOVÁ (2014, s. 9) takto: *„Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín. Zabývá se výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích – dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku i seniorů ve volném čase.“*

Pedagogika volného času nahradila zhruba v 60. letech 20. století dříve označovaný pojem mimoškolní výchova, a to z toho důvodu, že se zabývá volným časem nejen dětí a mládeže, ale také dospělých a seniorů (Tůma, 2018).

Cílem výchovy je poskytnout dětem a mládeži nejen znalosti a dovednosti, ale dokázat rozlišit, co je pro ně dobré a zlé, neboť ve společnosti se budou setkávat s drogami, alkoholem, cigaretami, kriminalitou, patologickým hráčstvím, poruchami příjmu potravy, rizikovými sporty, záškoláctvím, šikanou, kyberšikanou, různými formami násilného chování, rasismem, xenofobií, atd. Je důležité, aby děti o těchto patologických jevech věděly, že existují a uměly jim odolat a nepodlehnut nutkání a zvědavosti. Jelikož se spousta z nich dříve či později bude v tomto rizikovém prostředí pohybovat, je nutno zmínit, že *„smysluplné naplnění volného času je jedna z forem, jak čelit sociálně patologickým jevům ohrožujícím děti. Nenaplnění volného času činností svádí jedince k destruktivním aktivitám.“* (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003, s. 33).

1.3 Funkce výchovy ve volném čase

Pro dítě je velmi cenné mít hluboký a soustředěný zájem o nějakou smysluplnou volnočasovou činnost, neboť ho odpoutává od povrchní zábavy a redukuje pocit nudy a zbytečnosti. Zájem po letech sice může opadnout, v dítěti navždy zůstane zážitek soustředění a zaujetí, zůstane v něm jistá sebedůvěra, že něco umí, zná nebo dokáže. Je zde velká pravděpodobnost, že v dospělosti bude inklinovat k podobným činnostem a bude k nim vést i své potomky (Bakalář, 1978).

U pedagogiky volného času je **výchovně-vzdělávací funkce** považována za ovlivňování osobnosti jedince. Toto ovlivňování je záměrné a cílevědomé. Je kladen důraz na rozvíjení jeho osobnosti po stránce psychické, fyzické, emoční a volní. **Zdravotní funkce** spočívá v podpoře zdraví, a to jak tělesného, tak duševního. Učíme jedince zařazovat do jeho života pohyb, zdravé stravovací návyky, dodržování pitného režimu, odstraňovat zlovyky, péči o tělo, o osobní věci. Významnou funkcí je **funkce sociální**, kdy jednotlivci navazují mezi sebou vztahy, přátelství a kamarádství, setkávají se s novými autoritami, učí se různým postavením ve skupinách a sociálním rolím. Pro naši práci je nejdůležitější poslední funkce, a to **funkce preventivní**. Je všeobecně známo, že je lepší negativním jevům předcházet, než je poté napravovat a řešit. Pokud tedy jedince naučíme dobře využívat volný čas, vhodně mu zvolíme zájmy, kterým se bude věnovat, je zde větší šance, že nepodlehne negativním vzorům svého okolí a neprojeví se u něj výše zmiňované rizikové chování jako je „*neukázněnost, lhaní, krádeže, záškoláctví, útoky z domova, agresivita, šikana, vandalismus, experimentování s drogami či jejich zneužívání, gamblerství a další podobné formy závislosti i problémy v oblasti sexuality, projevy netolerance, rasismu, apod.*“ (Tůma, 2018, s. 21).

Z pohledu sociální a preventivní funkce považují HÁJEK, HOFBAUER, PÁVKOVÁ (2003) za nejdůležitější vést jedince k odpovědnosti za své chování, osvojovat si pravidla chování a jejich každodenního užívání ve společnosti, posilování úcty a tolerance, právní vědomí, vytvořit si zdravé sebevědomí a nepodléhat negativním vlivům společnosti.

1.4 Vliv rodiny a lokálního prostředí na výběr způsobu trávení volného času

TŮMA (2018) uvádí, že rodina je základní sociální skupina, která nejintenzivněji formuje rozvoj dítěte. Poskytuje mu ochranu, útočiště, podporu, zajišťuje základní životní potřeby. Způsobem, jakým rodina žije, poskytuje dítěti již zmiňované modely a vzory chování. Měla by v ní panovat spravedlnost, pravdivost a mutualita neboli vzájemnost všech členů. Bohužel v některých rodinách se vyskytuje také pseudomutualita, kdy členové vzájemnost a pravdivost pouze pro své okolí předstírají. Dítě žije sice v klidném a zdánlivě dokonalém prostředí, avšak nemá se se svými problémy na koho obrátit. Rodiče se věnují zaměstnání, péči o domácnost a dítě je ponecháno na pospas a neví, co s volným časem – bezmyšlenkovitě sleduje televizi nebo se potuluje venku – zažívá nudu, nedokáže se nadchnout pro nějakou aktivitu, je omrzelé, má pocit zbytečnosti, nespokojenosti až depresivní náladu. JEDLIČKA (2004) upřesňuje, že pokud rodina neplní svou funkci, dítě může strádat, prožívat zklamání, mít problémy v mezilidských vztazích a může pochybovat o svých schopnostech a dovednostech, neumí čelit stresovým situacím a nést odpovědnost za své chování, a to může vést až k nenávisti a agresivitě vůči svému okolí.

SPOUSTA (1996, s. 13) upozorňuje na důležitý fakt, a to že „*V dospělosti je trávení volného času výslednicí těch vzorců chování a priorit hodnot, které si jedinec postupně tvořil v průběhu života. Chtít od dospělého, aby se zabýval např. uměním, aniž k tomu byl dříve veden, je bezvýsledné. Platí to i pro četbu hodnotných literárních děl, která vyžaduje přemýšlení, soustředění a námahu. Nebyl-li jedinec od mládí ve styku s takovou četbou, nebude po ní sahat ani v dospělosti.*“

Když se zaměříme na lokální prostředí a způsob trávení volného času, lze konstatovat, že **městské prostředí** nabízí snazší dostupnost a větší výběr kroužků, kulturních akcí a organizací nabízejících volnočasové aktivity. Je zde více hřišť a parků, avšak s narůstajícím množstvím obyvatel na sídlištích také roste anonymita a lidé jsou k sobě lhostejnější. To vede ke vzniku prostoru s nízkou sociální kontrolou – možnost experimentovat s alkoholem a drogami, ke vzniku sekt nebo extrémistických skupin. **Venkovské prostředí** nemá nabídku volnočasových aktivit tak pestrou a záleží na aktivitě obcí, spolků a farností, co a kolik toho nabídnu svým občanům. Výhodou však je, že na vesnicích a v menších obcích funguje společnost jako malá komunita a většinou se všichni znají.

Díky tomu zde existuje veřejná společenská kontrola a místní delikventi proto páchají trestné činy ve vzdálenějších obcích. Pokud se děti rozhodnou experimentovat s alkoholem nebo kouřením, dříve nebo později o tom „zvědavá sousedka“ rodiče informuje (Tůma, 2018).

1.5 Formální a neformální skupiny v oblasti volného času

Pro děti je vrstevnická skupina nesmírně důležitá. Je to malá **neformální skupina** jedinců, kteří jsou si věkově blízko a mají podobné názory a zájmy. Jak jedinec roste a dospívá, postupně se od své rodiny odpoutává a chce svůj čas trávit s přáteli a kamarády. Člověk v ní získává do života spoustu zkušeností, učí se empatii, přizpůsobovat se, řešit konflikty, vyměňovat si názory. Jedinec zaujímá novou roli a sdílí s vrstevníky společné zážitky, zábavu, uplatňuje svůj smysl pro humor a pro fair play, projevuje odvahu, a především se učí společenskému soužití. Jednotlivci se v těchto skupinách mezi sebou berou vážně a tolerují chování, které by jim u rodičů a dospělých neprocházelo. Přáním téměř každého mladého člověka je trávit volný čas s vrstevníky, mnohdy jim více záleží na tom, s kým tráví svůj čas, než jak ho tráví. Největší podíl na smysluplném a plnohodnotném trávení volného času dětí a mládeže mají bezesporu rodiče, avšak později dítě ovlivňuje vrstevnická skupina, se kterou se snaží zahnat nudu a zažít něco nového a dobrodružného. Ne vždy se jedná o aktivity smysluplné, neboť právě s kamarády z vrstevnických skupin děti páchají vandalismus, dopouští se záškoláctví, poprvé kouří, zkouší pít alkohol či svou první drogu (Tůma, 2018).

To, do jaké míry tyto rizikové skupiny mohou jednotlivce ovlivnit, závisí na stupni pozitivního či negativního působení rodiny, jak silnou vazbu a soudržnost má dítě ke své rodině. Pokud dítě pozitivní vazby na svou rodinu nemá, pochází z rodiny dysfunkční, je pro něj sounáležitost s vrstevnickou skupinou o to důležitější, neboť mu dává pocit, že někam patří a že není samo. Avšak očekává se od něj, že musí splnit určitou konformitu vrstevnické skupiny, která může být často negativní – způsob vyjadřování, úpravu svého zevnějšku, způsob chování a postoj ke kouření, alkoholu a k drogám (Tůma, 2018). Bohužel vrstevnické skupiny mohou mít také negativní vliv na jedincovo chování, myšlení, mohou stahovat k páchání kriminality a k antisociálnímu chování (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003).

Ve volném čase se mohou děti sdružovat také ve **formálních skupinách**, což jsou zájmové útvary a organizace, které mají za úkol účastníky mladé generace zabavit a pomoci jim vybrat adekvátně k jejich osobnostem, nadání a potenciálu z pestrých zájmových oblastí, přičemž každá rozvíjí určitou část osobnosti dítěte: rukodělná činnost pomůže k rozvoji jemné motoriky, manuální zručnosti a trpělivosti. K zájmu o ochranu životního prostředí vede přírodovědná zájmová činnost. Estetické cítění, kreativitu rozvine v dětech estetickovýchovná činnost. Zájmová činnost práce s počítači je v poslední době nezbytná, výpočetní technika, sociální sítě, programy se vyvíjí obrovskou rychlostí, dětem usnadní práci, rozvine jejich logické uvažování. U všech těchto zájmových aktivit je důležité vést děti také k sociálním dovednostem, naučit je komunikovat, naučit je společenskému a férovému chování. Důležité je naučit děti také odpočívat a rekreovat (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2003).

Shrnutí

Charakterizovali jsme si pedagogiku volného času a poukázali na to, jak je důležité trávit svůj volný čas smysluplně. Pozornost byla věnována vlivu rodičů a lokálního prostředí na způsob trávení volného času. Zaměřili jsme se také způsobem trávení volného času dětí ve formálních a neformálních skupinách, z čehož vyplývá, že především v neformálních skupinách může být volný čas tráven rizikově.

2 PENOLOGIE

Penologie jako věda o trestu a trestání spadá do oblasti speciální pedagogiky, konkrétně etopedie. Výraz pochází z latiny, kdy *poena* značí slovo trest a z řečtiny, kdy *logos* značí slovo nauka (Jůzl, 2017).

Velmi výstižnou definici penologie stanovil MEZNÍK a kol. (1995, s. 3), který uvádí, že *„penologie je nauka o výkonu trestu a jeho účincích.“*

RASZKOVÁ a spol. (2013) uvádí, že v širším pojetí penologie studuje a zkoumá, zda bylo při výchovném zacházení s odsouzenými dosaženo efektivního účelu trestu, a zabývá se také systémem institucí, ve kterých se trest realizuje.

ČERNÍKOVÁ (2002, s. 7) uvádí, že: *„Penologie je věda o trestu a trestání, která se zabývá jejich účinky z hlediska volby adekvátního působení – zacházení s pachatelem trestného činu, aby nedocházelo k opakování trestného činu.“* Ve své další publikaci doplňuje, že jednou z oblastí, kterou se penologie zabývá, je také přístup k výchovnému zacházení s odsouzenými takovým způsobem, aby bylo dosaženo co nejefektivnějšího účelu trestu odnětí svobody (Černíková, 2008).

2.1 Penitenciární pedagogika

S penologií velmi úzce souvisí penitenciární pedagogika, o které uvádí SOCHŮREK (2007, s. 9), že to *„je aplikovaná pedagogická věda, která se zabývá zkoumáním, výchovou a vzděláváním osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody.“* Jejím předmětem je zkoumání výchovy člověka ve výkonu trestu odnětí svobody (Sochůrek, 2007). V penitenciární pedagogice se kloubí trestněprávní a pedagogické prvky, kdy se předpokládá, že trest má přinést určitou újmu, avšak zároveň je nutno odsouzeného vychovat, vést ho ke změně chování a zabránit mu v opakování jeho trestné činnosti. Tato činnost je ztěžována odlišnostmi osobností, přítomností psychologických poruch a věkovými rozdíly odsouzených (Černíková a kol., 2008).

Pod pojmem **resocializace** je ve Slovníku cizích slov (2000, s. 589) uvedeno, že resocializace je „*výchovné působení na pachatele trestného činu k jeho opětovnému zařazení do řádného života společnosti*“. SOCHŮREK (2007) pod pojmem resocializace spatřuje proces nápravy a změny nesprávné socializace. NĚMEC in JEDLIČKA a kol. (2004) doplňuje, že u procesu resocializace se předpokládá, že u jedince již k seznámení se se sociálními normami a hodnotami došlo, avšak jsou odlišné od hodnot, které akceptuje majoritní společnost. Je proto nutné jedince naučit novému chování, a přimět jej respektovat normy a hodnoty nové.

Každá moderní společnost vytyčuje lidem, kteří v ní žijí, určitá pravidla chování a mravní zásady a normy. Ty jsou nazývány právem, neboli souborem pravidel, které vytvořil stát. Tato pravidla jsou obecně závazná a občané jsou povinni je dodržovat a respektovat. Stát na jejich dodržování dohlíží a jsou dokonce státem vynutitelná (Spirit, 2014). Stát na jejich nedodržování reaguje různými opatřeními a stanoveným systémem sankcí vytyčeným v trestním právu. Právní následek trestného činu se nazývá **trest** (Černíková a spol. 2008). LYONS (2003, s. 7) popisuje trest jako sankci, „*kteřou stát vykonává na pachateli kriminálního činu.*“ Takovýmto činem rozumí jakýkoli skutek státem stanoveným a definovaným za kriminální (Lyons, 2003).

SOCHŮREK (2007, s. 11) uvádí, že „*Trest je jedním ze základních výchovných prostředků.*“, dále zdůrazňuje, že „*je používán jako významný obranný mechanismus před chováním a jednáním, které porušuje zavedené sociální konvence, pravidla nebo normy, tedy i delikventním jednáním, přičemž systém trestů je vymezen sociálními normami, zejména právem.*“

Ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZPP) zní: „*Účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti.*“

Prvním z účelů výkonu trestu je tedy odborné zacházení s odsouzeným, kdy se jej odborní zaměstnanci snaží nasměřovat k možnosti ve VTOS pracovat, kulturně se rozvíjet a vzdělávat, a to tak, aby sám dokázal nalézt uspokojení z práce, smysluplně využít svůj volný čas a dokázat bez obtíží a konfliktů žít se všemi ostatními lidmi, ať už ve výkonu trestu nebo na svobodě (Bajcura, 1999). Druhým účelem je ochrana společnosti, kdy se trestem rozumí ochrana společnosti před trestnými činy a třetím účelem je zabránit dalšímu páchání trestných činů, kdy se snažíme přimět tyto pachatele začít respektovat zákony a v jejich vědomí vytvořit psychické zábrany k odrazení páchání další trestní činnosti (Černíková a kol., 2008).

2.2 Zaměstnanci Vězeňské služby ČR

VS ČR je podřízena Ministerstvu spravedlnosti ČR a je hierarchicky organizovanou státní institucí s vojenskými prvky. Každá činnost a pozice každého zaměstnance je ukotvena v legislativě a vnitřními předpisy (Martinek, 2022). Činnost odborných zaměstnanců VS ČR upravuje Nařízení generálního ředitele (dále jen NGR) č. 2/2022, o zaměstnancích a příslušnících VS ČR zabezpečujících výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a výkon zabezpečovací detence.

Dosažení účelu výkonu trestu odnětí svobody se snaží dosáhnout všichni zaměstnanci VS ČR společnými silami. Ve věznicích pracují na základě služebního poměru příslušníci (dozorci a strážníci) společně s civilními zaměstnanci, kteří pracují na základě pracovního poměru. Jedná se o lékaře, účetní, správní referenty, údržbáře, kuchaře, ale především odborné zaměstnance jako je vychovatel, psycholog, speciální pedagog, pedagog volného času, sociální pracovník a kaplan (Sochůrek, 2007).

Speciální pedagog je odborný zaměstnanec, který odpovídá za vypracování komplexní zprávy a realizaci programu zacházení na odborné úrovni. Zpracovává seznam aktivit programu zacházení a stanovuje osobní odpovědnost za jejich plnění, hodnotí jeho účinnost. Vede aktivity zaměřené na oblast příčin a důsledků páchání trestné činnosti, a takové, které motivují odsouzené po propuštění na svobodu vést poctivý život. Zúčastňuje se jednání porad vedení věznice, kde se podílí na odborném posouzení jako člen odborné komise určení stupně zabezpečení. **Psycholog** je odborný zaměstnanec, jehož činnost je zaměřena na odbornou psychologickou činnost a podílí se na odborné úrovni na plnění programu zacházení.

Také zpracovává diagnostiku odsouzených v rámci komplexní zprávy. S odsouzenými provádí psychologické pohovory, poskytuje poradenství, provádí krizovou intervenci, na základě čehož stanovuje opatření pro další činnost s odsouzeným. Je členem poradní komise ředitele věznice. **Sociální pracovník** je odborný zaměstnanec, který poskytuje poradenství a podporu v oblasti sociálních služeb. Pomáhá odsouzeným při obstarávání osobních záležitostí (pomoc při hledání bydlení, vyřizování dokladů), komunikuje a spolupracuje se sociálními kurátory, pracovníky úřadu práce a probační a mediační služby, odsouzeným zprostředkovává kontakty s neziskovými organizacemi. Dále vede výchovnou a poradenskou činnost v oblasti práva, vzdělávání a sociálního systému. Je členem poradní komise ředitele věznice. **Vychovatel** je odborný zaměstnanec, který je v úzkém kontaktu s odsouzenými, neboť řeší jejich každodenní problémy, požadavky, žádosti a stížnosti, odpovídá za pořádek a kázeň na oddíle, zabezpečuje telefonování odsouzených, kontrolu jejich korespondence, plánuje návštěvy. Má přehled o všech odsouzených na svém oddíle. Také je členem poradní komise ředitele věznice (NGŘ č. 2/2022).

Bezesporu důležitou osobou ve věznicích je také **kaplan**. Činnost duchovních se ve VS ČR řídí NGŘ č. 54/2017 Sb., o organizaci a výkonu duchovní služby ve VS ČR. Cílem duchovní služby je pomáhat lidem a pomoci jim nalézt smysl svého života. Činnost spočívá především v konání bohoslužeb a náboženských obřadů. Kaplani vedou studijní výklad náboženských textů, pořádají besedy, dokonce i koncerty hudebních skupin nebo pomáhají realizovat pod vedením odborného zaměstnance extramurální aktivity – tedy krátké opuštění věznice na akci mimo zdi věznice (kulturní, sportovní akce apod.). Individuálními rozhovory mohou s odsouzenými navázat z důvodu institutu zpovědního tajemství důvěrnější vztah, poznat tak lépe jeho osobnost a reagovat lépe na jeho resocializaci. Jelikož se mnozí duchovní zajímají o odsouzené, se kterými pracovali ve VTOS, i po propuštění na svobodu, zvyšuje se tím pravděpodobnost jejich úspěšné resocializace (Martinek, 2022).

2.3 Programy zacházení

Než se odsouzená osoba dostane do věznice, ve které bude svůj tres vykonávat, musí projít určitým vstupním procesem. K tomuto účelu jsou ve vazebních věznicích zřizována **přijímací oddělení**, kde jsou odsouzení podrobeni lékařské prohlídce. Odsouzení se ubytovávají odděleně podle toho, jaký typ věznice byl soudcem stanoven v rozsudku – zda s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou, kdy rozdíl spočívá ve stavebně-technickém zabezpečení a bezpečnostních prvcích věznice (Sochůrek, 2007). Dle ustanovení § 12a a § 12b zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, ve ZPP, odsouzeným, kterým byl soudně stanoven typ věznice s ostrahou, je nutno stanovit prostřednictvím vstupního vyhodnocení vnějších a vnitřních rizik stupeň zabezpečení. Zasedne tzv. zařazovací komise a ředitel na návrh odborných zaměstnanců, kteří podle osobnosti, chování, nebezpečnosti, druhu trestné činnosti apod., odsouzenému stanoví stupeň zabezpečení – nízký, střední nebo vysoký. Poté již o dalším přemístění do konkrétní věznice rozhoduje dispečer VS ČR. Ten určí vhodnou věznici pro odsouzeného, a to s ohledem na potřebné zabezpečení věznice, blízkost věznice k rodině odsouzeného a s možností vhodného pracovního zařazení dle profese a pracovních zkušeností odsouzeného. Takto určená věznice se stává pro odsouzeného jeho **kmenovou věznicí** (Sochůrek, 2007).

Po přeeskortování do kmenové věznice je odsouzený umístěn zhruba na dobu 14 dní na **nástupním oddělení**. Zde probíhá jeho adaptace a seznámení se s prostředím a předpisy (Bajcura, 1999). Provádí se zde také jeho diagnostika, a to prostřednictvím nástroje SARPO neboli Souhrnné analýzy rizik a potřeb odsouzeného (dále jen akronym SARPO), jejímž výsledkem je komplexní zpráva a stanovení Programu zacházení (Drahý, 2018).

SARPO je elektronický nástroj určený k penitenciárnímu hodnocení odsouzených. Do praxe VS ČR byl zaveden 1. 11. 2012, a to na základě inspirace nástroje hodnocení rizik používaného vězeňskou a probační službou v Anglii a Walesu pod názvem Offender Assessment System, přičemž do té doby žádný takovýto nástroj hodnocení rizik odsouzených v ČR neexistoval (Drahý, 2018). SARPO funguje na platformě Vězeňského informačního systému (NGŘ č. 44/2018).

Odsouzený je posuzován v psychologické, pedagogické, sociální a lékařské oblasti. Jsou zjišťována **rizika vnitřní** – ke vztahu k zaměstnancům, kdy se zpracovávají informace o trestní minulosti, závažnosti trestných činů, délce trestu, věk prvního uvěznění apod.; a **rizika vnější** – ke vztahu ke společnosti, a to zejména v oblasti rodiny a vztahů, bydlení, vzdělání a zaměstnání, závislosti, postojů, myšlenek a chování (Drahý, 2018). Na hodnocení rizik a potřeb odsouzených se společně podílí psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník a vychovatel. Informace o odsouzených získávají z osobního spisu vězněné osoby, pozorováním, rozhovorem, z Rejstříku trestů a z psychologického posouzení (NGŘ č. 44/2018).

DRAHÝ (2018, s. 12) shrnuje, že „*Nástroj při hodnocení odsouzených osob používá kombinaci několika rozdílných výpočtů (statické a dynamické riziko) a posouzení (riziko újmy, protektivní faktory, dotazník sebehodnocení, adaptace v Nástupním oddíle), které jsou strukturovány do jednotného výstupu v podobě **Komplexní zprávy**.*“

Dle ustanovení § 41, odst. 1 a 2 zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, ve ZPP, je Komplexní zpráva důvěrná a sestává z výsledků posouzení psychologického, pedagogického, sociálního a lékařského. ČERNÍKOVÁ a kol. (2008) doplňuje, že je v ní třeba přihlédnout k dosavadní kriminální činnosti, k riziku konfliktního chování, možnost recidivy trestní činnosti a je posouzena sociální situace a osobnostní rysy odsouzeného.

Na základě Komplexní zprávy je speciálním pedagogem zvláště pro každého odsouzeného vytvářen **Program zacházení**, kterým jsou odsouzenému stanoveny konkrétní aktivity. Program zacházení schvaluje ředitel věznice (Mezník, a kol., 1995). ČERNÍKOVÁ a spol. (2008, s. 97) popisuje program zacházení jako „*souhrn pracovních, speciálně výchovných, vzdělávacích a zájmových aktivit a aktivity v oblasti utváření vnějších vztahů s diferenciovaným přístupem pro jejich realizaci.*“

Program zacházení slouží k naplňování účelu výkonu trestu, neboť jeho hlavním cílem je vytvoření předpokladů pro úspěšnou reintegraci odsouzených (Sochůrek, 2007). DRAHÝ (2018) doplňuje, že snahou programu zacházení je zabránit opakovanému selhávání a návratu do VTOS, uvědomění si souvislostí s pácháním trestné činnosti a předcházet situacím, ve kterých k páchání trestné činnosti dochází, a přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin. Důležité je také u odsouzených vytvořit motivaci k vedení řádného života po propuštění.

V zákoně č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR, ve ZPP, je stanovena podstata Programu zacházení, kdy zaměstnanci VS ČR mají pomocí programu zacházení na odsouzené soustavně působit, a to za účelem vytvoření předpokladů pro vedení jejich řádného způsobu života po propuštění na svobodu. V zákoně č. 169/1999 Sb., o VTOS, ve ZPP, je zakotvena také povinnost „druhé strany“, kdy odsouzený má povinnost plnit úkoly z Programu zacházení, ovšem je mu ponechána možnost zvolit si jeden z programů, které mu věznice předložila. Pokud si nezvolí žádný, má povinnost účastnit se alespoň minimálního Programu zacházení, který má věznice stanovena ve svém vnitřním řádu (Sochůrek, 2007). BIEDERMANOVÁ (2011) doplňuje, že Program zacházení je sestavován pro odsouzené, kteří mají délku trestu delší než tři měsíce.

2.4 Aktivity programu zacházení

Vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád VTOS, ve ZPP, v § 36, odst. 2 rozděluje Programy zacházení do aktivit pracovních, vzdělávacích, speciálně výchovných, zájmových a na oblast utváření vnějších vztahů. Nejedná se pouze o aktivity, ale také o odborné intervence:

- **Pracovní aktivity** mají za úkol nepozbýt pracovních návyků u odsouzených, kteří na svobodě pracovali. Jejich cílem je především pracovní návyky zavést u těch odsouzených, kteří před nástupem do VTOS práci nikdy nepoznali. Možnost pracovat ve věznici většina odsouzených uvítá, neboť díky pracovní odměně si mohou platit své dluhy, hradit výživné na své děti a na svobodu jsou propuštěni s určitou finanční rezervou (Biedermanová, 2011). Za práci je považována také provozní režie věznice – úklid cel, chodeb či kanceláří, příprava a rozvoz jídla, opravy zařízení, malování, výměna a praní ústavního oblečení, povlečení apod. (Černíková a spol. 2008).
- **Speciálně výchovné aktivity** mohou být individuální nebo skupinové. Zaměstnanci s potřebným vzděláním poskytují odsouzeným sociálně právní poradenství – rady, jak si najít zaměstnání; terapeutické programy – arteterapie, muzikoterapie, pracovní terapie, relaxační metody; sociální výcvik; sportovní činnost nebo programy zaměřené na zvládnutí agresivity (Biedermanová, 2011). V intervencích je u odsouzených mířeno na oblast příčin a důsledků páchaní trestného činu, na změnu jejich postojů, myšlení a chování (Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

- **Vzdělávací aktivity** díky existenci školských vzdělávacích středisek v některých věznicích nabízí odsouzeným vzdělání v pracovních oborech, rekvalifikaci v řemeslech nebo v administrativních profesích. Na osvědčení o absolvování takovéto školy nesmí být uvedeno, že studium bylo absolvováno ve VTOS. Odsouzeným je dokonce umožněno studovat distančně na některých českých vysokých školách. Podmínkou je ukončené maturitní vzdělání, možnost hradit si školné, přičemž konzultace probíhají přímo ve věznicích a také formou zabezpečených intranetových linek, jejichž provoz je hrazen studujícím odsouzeným. Každá věznice musí mít zřízení knihovnu s širokou nabídkou rekreačních a vzdělávacích knih. Další vzdělávání ve věznicích poskytují přímo ve věznicích speciální pedagogové a sociální pracovníci. Na vzdělávací aktivity je kladem vysoký důraz, neboť po propuštění z VTOS zvyšuje možnosti uplatnění odsouzeného na trhu práce (Biedermanová, 2011).
- **Zájmové aktivity** jsou pro naši práci stěžejní, neboť ukazují odsouzeným, jak trávit volný čas smysluplně. Jedná se o širokou škálu individuálních nebo skupinových zájmových činností, které vedou odborní zaměstnanci. Při těchto aktivitách jsou rozvíjeny schopnosti, vědomosti ale i sociální dovednosti (Černíková a spol., 2008). Také FÁBRY (2012) popisuje volnočasové aktivity jako činnosti umožňující uspokojení potřeb a zájmů odsouzených a činnosti, které posilují vztah odsouzeného k okolí, vedou ho k seberealizaci a ke smysluplnému trávení volného času. JŮZL (2017) dělí volnočasové aktivity z hlediska estetické výchovy a z hlediska výchovy tělesné. Za úkol mají nejen odsouzeného naučit vhodně trávit svůj volný čas a vést ho k pozitivní změně životního stylu, ale také mají u odsouzeného navodit dobrý psychický a fyzický stav a snížit napětí z uvěznění.
- **Aktivity v oblasti utváření vnějších vztahů** zahrnují činnosti a aktivity, u kterých odsouzení komunikují s veřejnými institucemi, přáteli, a především s rodinou (Černíková a spol. 2008). Při utváření vnějších vztahů může být pro odsouzené velkou motivací odměna ve formě přerušení výkonu trestu až na 20 dnů (§ 56, odst. 1, zákon o VTOS, ve ZPP) nebo extramurální aktivita, během které je umožněn odsouzeným volný pohyb mimo věznici, za účelem návštěvy kulturní, výchovné, sportovní akce, a to za doprovodu zaměstnance VS ČR nebo bez něj (§ 51, odst. 3, vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve ZPP).

2.5 Rozložení času odsouzených ve VTOS

Ve VTOS mají odsouzení ze zákona různá práva a povinnosti. Tyto činnosti jsou odsouzenými vykonávány zpravidla v pravidelnou denní dobu, ale také nahodile, dle povahy věci. Odsouzení mají **právo** na přijímání a odesílání korespondence, právo na tříhodinovou návštěvu jednou za měsíc, právo na nejméně jednohodinovou vycházku denně, právo na nákup ve vězeňské kantýně, právo na telefonní kontakt s blízkou osobou, právo na osmihodinovou dobu ke spánku, dobu potřebnou k úklidu, k osobní hygieně a stravování, právo na poskytování duchovních služeb a na uspokojování svých kulturních potřeb. Co se týče **povinností** odsouzených, je nutno zmínit povinnost pracovat, pokud je mu práce přidělena, plnit úkoly a aktivity Programu zacházení (Kalvodová, 2012).

Všechny tyto činnosti zaberou denně odsouzeným různě dlouhou dobu. Pro lepší přehlednost činností odsouzených má dle ustanovení § 14, zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, ve ZPP, každá věznice generálním ředitelem VS ČR schválen vnitřní řád, který mimo jiné stanovuje denní rozvrh chodu věznice – neboli **časový rozvrh dne** (dále jen ČRD). BAJCURA (1999) ČRD popisuje jako celodenní rozdělení pravidelných činností odsouzených složených z pravidelných a nepostradatelných – budíček, sčítací prověrky, hygiena, výdej stravy, pracovní činnost, večerky, z volitelných činností dle Programu zacházení a také z osobního volna.

V ustanovení § 22 odst. 1 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád VTOS, ve ZPP, se „*Osobním volnem se rozumí čas, který mají odsouzení k dispozici po splnění aktivit programu zacházení, doby potřebné k osobní hygieně, úklidu, stravování, jednohodinové vycházce, osmihodinové době ke spánku a činností vyplývajících z organizačního provozu věznice (např. prověrka početního stavu, úklidová a další obdobná činnost potřebná k zajištění každodenního provozu věznice).*“ Vyhláška dále upřesňuje, že ve volném čase se odsouzení mohou dle svého uvážení věnovat sebevzdělávání, kulturním nebo duchovním potřebám, zájmové činnosti nad rámec stanovené Programem zacházení nebo mohou odpočívat.

Jsou značné rozdíly v množství času odsouzeného, který je zaměstnán a nezaměstnaného odsouzeného. Pro představu, jak vypadá den odsouzeného, který ve VTOS pracuje, a odsouzeného, který není zaměstnán, přikládáme ČRD do přílohy č. 1, č. 2 a č. 3. (Vnitřní řád pro odsouzené VV OL, 2022).

Shrnutí

Seznámili jsme se se základními pojmy penologie. Stručně jsme charakterizovali pracovní náplň odborných zaměstnanců, kdy jsme zaměřili důraz především na SARPO, jehož výsledkem je komplexní zpráva a z ní vyplývající Program zacházení, který je každému odsouzenému „šitý na míru“. Program zacházení je členěn na aktivity pracovní, vzdělávací, speciálně-výchovné a zájmové aktivity a na oblast utváření vnějších vztahů.

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Pro výzkumné šetření byla zvolena VV OL, po schválení naší žádosti ředitelem VV OL plk. Mgr. Petrem Ernekerem. Respondenty pro naši práci jsme oslovili odsouzené umístěné k výkonu trestu odnětí svobody do VV OL.

3.1 Charakteristika zařízení

VV OL je organizační jednotkou VS ČR, která spadá pod Ministerstvo spravedlnosti ČR. VV OL má kapacitu pro 120 obviněných a 144 odsouzených. I když se jedná o vazební věznici, jsou zde zřízena tři oddělení pro odsouzené. Jedná se o oddíly otevřené, tzn. že odsouzení nejsou na oddílech uzamykáni do cel, ale mohou se po oddělení volně pohybovat – navštěvovat se na celách, využívat společenskou místnost, kuchyňku nebo kuřárnu. Na chodbě mají odsouzení k dispozici telefonní automaty. První oddíl pod názvem VT 1 je zřízen pro ženy zařazené do věznice s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení. V současné době se na oddělení VT 1 nachází 6 odsouzených žen, které jsou ve VV OL zaměstnávány ve vnitřní režii jako pradelny a uklízečky kanceláří a prostor věznice. Další dva oddíly jsou označeny VT 6 a VT 7 a jsou zřízeny pro muže zařazené do věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení. Počty odsouzených se každým dnem mění, neboť odsouzení jsou průběžně podmínečně propouštěni, uplynula jim doba trestu nebo jsou přeskortováni do jiné věznice z interních důvodů. Na oddělení VT 6 se současně nachází přibližně 40 odsouzených a jsou zaměstnáni ve vnitřní režii věznice na pozicích kuchař, číšník, uklízeč, automechanik, zahradník, údržbář, malíř, stolař, zámečnick, elektrikář, instalatér a pracovník výměňkové stanice. Na oddělení VT 7 je v současné době ubytováno přibližně 30 odsouzených. Tito odsouzení pracují na vnějších nestřežených pracovištích. To znamená, že ráno sami opustí věznici, dopraví se do nasmlouvané firmy, kde pracují na dělnických pozicích a na konci své pracovní směny se opět vrátí zpět do věznice. Odsouzení k dopravě na pracoviště využívají městskou hromadnou dopravu nebo jim firma odvoz zajišťuje sama (Ubytovací kapacita věznic a vazebních věznic, 2020 a Nařízení ředitele vazební věznice č. 19/2017, dále jen NŘVV).

Každá věznice poskytuje odsouzeným **nabídku volnočasových aktivit** dle svých kapacitních možností. Počátkem každého roku sestavuje speciální pedagog seznam aktivit pro odsouzené na následující rok. Ve VV OL je odsouzeným nabídnuto celkem 26 druhů aktivit v rámci Programů zacházení. Pro naši práci jsou podstatné aktivity zájmové nebo kroužky sportovního, vzdělávacího nebo hobby charakteru. Ve VV OL je kmenovým odsouzeným nabízeno 10 zájmových aktivit. Délka každé aktivity je v délce 45 minut:

- **Kroužek kondičního posilování** – Probíhá 2x měsíčně a cílem této volnočasové aktivity je nejen posílení fyzické kondice a formování svalových částí těla, ale také uvolnění psychického napětí a smysluplné využití volného času.
- **Sportovní hry** – Probíhají 4x měsíčně a účelem je udržení fyzické kondice, zlepšení pohybové koordinace, uvolnění přebytečné energie a posilování smyslu pro fair-play hru. Aktivita zahrnuje rozcvičku, výklad pravidel (florbal, basketbal, nohejbal, soft tenis, stolní tenis, badminton, volejbal, futsal), dále vlastní hru a závěrečný strečink.
- **Čtenářská gramotnost** – Probíhá 2x měsíčně. Účelem aktivity je navodit u odsouzeného návyk na pravidelné čtení knih a představení této zájmové aktivity jako aktivity relaxační a odpočinkové, přičemž se u ní odsouzený učí pracovat s informacemi, učí se je vyhledávat a rozvíjí své jazykové a komunikační dovednosti.
- **Organizované samostudium cizích jazyků** – Probíhá 2x měsíčně. Cílem aktivity je získání základních znalostí včetně slovní zásoby v cizím jazyce (angličtina, němčina, španělština, francouzština, italština, ruština). Probíhá formou samostudia prostřednictvím učebnic nebo skupinovým procvičováním konverzace (tvorba otázek, pořadí slov ve větách, tvorba záporu, časování sloves, stupňování).
- **Zahradnický kroužek** – Probíhá 2x měsíčně a během roku dle potřeby. Cílem aktivity je získání dovedností a znalostí v oblasti zahradnických prací (kultivace půdy, hnojení, péče o sazenice, pletí půdy, likvidace plevelů, škůdců, řezba keřů a stromů, zalévání, sklizeň, zazimování a úprava a konzumace vlastní úrody). Cílem je kultivování osobnosti odsouzeného a naučit ho pracovat jak samostatně, tak ve skupině.
- **Akvaristický kroužek** – Probíhá 2x měsíčně, přičemž cílem aktivity je získání odpovědnosti za svěřenou činnost. Náplní je získání základních znalostí a jejich aplikování v praxi – péče o akvarijní ryby a plže, jejich výživa a rozmnožování, péče o vodní rostliny a jejich množení, péče o vodu v akváriu.

- **Včelaření** – Probíhá 2x týdně. Náplní aktivity jsou činnosti týkající se chovu včel (biologie včely, význam chovu včel, včelařský rok, ošetření včel, zakrmování, stáčení medu, zpracovávání včelích produktů, výroba rámků). Cílem aktivity je nejen získat nové znalosti, informace, zkušenosti, pracovní návyky se zaměřením na vzájemnou spolupráci odsouzených, jejich komunikaci při práci, uvědomění si zodpovědnosti při konání dílčích úkolů, naučit se řešit složitější problémy a umět si vzájemně pomoci, ale také usilování o vyšší kvalitu práce, ekonomické jednání a dodržování bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci.
- **Biblická hodina** – Probíhá 1x měsíčně a cílem je nejen získání základních informací o Bibli, ale také zlepšení a obohacení života odsouzených ve VTOS a podpora lidských hodnot. Obsahem je výuka o Starém zákoně, Novém zákoně, čtení příběhů z evangelií, následná práce s textem a rozhovory nad čtenými tématy.
- **Kroužek ručních prací** – Probíhá 2x měsíčně a je určen pouze pro odsouzené ženy, kdy se odsouzené učí používat šicí stroj nebo ručnímu šití, pletení, háčkování a vyšívání. Cílem aktivity je nejen rozvoj kreativity, ale také k účelnému a smysluplnému trávení volného času, získání vytrvalosti a využití této činnosti k psychickému a fyzickému odpočinku.
- **Filmový kroužek** – Probíhá 1x týdně. Cílem aktivity je uvolňování psychické tenze, která souvisí s jejich životní situací prostřednictvím seznamování odsouzených s celosvětovou filmovou tvorbou, kdy jsou odsouzeným promítány rodinné, romantické, hudební, dokumentární, naučné filmy (Souhrnný plán zacházení s odsouzenými standardní oddíl VT 1, 2023, Souhrnný plán zacházení s odsouzenými standardní oddíl VT 6, 2023 a Souhrnný plán zacházení s odsouzenými oddíl bezdrogové zóny VT 7, 2023).

Pro náš výzkum budou podstatné oddíly VT 6 a VT 7, neboť do výzkumného vzorku jsme si zařadili muže. Ve VV OL je téměř každý odsouzený, který je umístěn na výše zmíněných oddílech, zaměstnán. Před odchodem do zaměstnání a po návratu z něj se odsouzení musí věnovat určitým povinnostem – úklid a osobní hygiena, проверка početního stavu, plnění aktivit programu zacházení nebo se také mohou zúčastnit každodenní vycházky. Osobní volno je tedy u jednotlivých odsouzených různě dlouhé a mohou ho čerpat v různou denní dobu. K nahlédnutí je rozsah osobního volna jednotlivých oddílů uveden v časovém rozvrhu dne (Příloha č. 2 a č. 3).

3.2 Cíle práce a výzkumné otázky

Hlavním cílem bakalářské práce je seznámit s možnostmi trávení volného času kmenových odsouzených ve VTOS a prostřednictvím výzkumného šetření analyzovat, jakým způsobem ve VTOS kmenoví odsouzení tráví po splnění všech svých povinností svůj volný čas.

Jako **dílčí cíle** jsme si stanovili:

- 1) Zjistit, jakým způsobem kmenoví odsouzení v dětství, v dospívání a v dospělosti před uvězněním trávili svůj volný čas.
- 2) Analyzovat, jaké volnočasové aktivity vykonávají kmenoví odsouzení ve svém volném čase.
- 3) Zkoumat, jaký postoj mají kmenoví odsouzení k volnočasovým aktivitám nabízeným ve VV OL v rámci Programu zacházení.
- 4) Zjistit, zda kmenoví odsouzení po propuštění z VTOS na svobodu plánují představenými aktivitami trávit svůj volný čas.

K dosažení výše stanovených cílů byly použity tyto **výzkumné otázky**:

- 1) Měli odsouzení v dětství, v dospívání a v dospělosti nějaké hobby, koníčky?
- 2) Tráví odsouzení svůj volný čas ve VTOS aktivně nebo pasivně?
- 3) Tráví odsouzení svůj volný čas ve VTOS smysluplně?
- 4) Zapojují se odsouzení do volnočasových aktivit z Programu zacházení?
- 5) Budou se odsouzení volnočasovým aktivitám, kterým se věnují ve VTOS, věnovat i na svobodě po propuštění?

3.3 Metodologie, cílová skupina a organizace výzkumného šetření

Pro výzkum v bakalářské práci jsme si zvolili **kvalitativní metodologii**. Podle NOVOTNÉ (2019, s. 260) používáme kvalitativní výzkum tehdy, když „*chceme rozumět jednání aktérů i sociálním strukturám, v nichž se dané jednání uskutečňuje. Studujeme, co lidé dělají, jak o tom hovoří, jak tomu rozumějí, jak to prožívají.*“ Jestliže chceme porozumět tomu, jak žijí a myslí naši aktéři, musíme si uvědomit, že pohled každého z nás na věc je subjektivní, relevantní a je nezbytné oprostít se od toho, co je pro nás samozřejmostí a vžít se do podmínek,

ve kterých se nacházejí naši respondenti (Novotná a spol., 2019). MIOVSKÝ (2006) uvádí, že kvalitativní výzkum má znaky jedinečnosti, neopakovatelnosti a je dynamický. Na což navazuje HENDL (2016), který považuje kvalitativní metodu za pružný typ výzkumu a dodává, že i když jsou na počátku výzkumu výzkumné otázky stanoveny, je možno je v průběhu šetření upravovat nebo doplňovat.

Podstatou kvalitativního výzkumu není pouze zjistit, kolikrát a jak často se zkoumaný jev u aktérů vyskytuje, ale snaží se zjistit jak a proč tomu tak je, a pochopit sdělení aktérů v celkovém kontextu (Barker, 1999). Smyslem našeho výzkumu bude tedy nejen popsat, jak odsouzení tráví svůj volný čas, ale také jejich subjektivní pocity, dojmy a vlastní nadhled na tuto problematiku.

Typickým znakem kvalitativní metody je zkoumání problému v přirozeném prostředí aktérů (Novotná a spol., 2019). Také my budeme náš výzkum provádět přímo na oddílech, kde odsouzení tráví svůj volný čas.

Pro získání dat k našemu výzkumu byla zvolena metoda **polostrukurovaného rozhovoru** (interview), o kterém MIŠOVIČ (2019) uvádí, že sestává z předem připravených otázek, které jsou důsledné a systematické. Ty poté umožňují soustředit naši pozornost na námi stanovený výzkumný cíl. ŠVARŤÍČEK, ŠEĐOVÁ (2014) uvádějí, že rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v oblasti kvalitativního výzkumu. MIOVSKÝ (2006) upřesňuje, že zcela nejrozšířenější metodou rozhovoru je právě polostrukurovaný rozhovor (interview). I když tento způsob získávání dat vyžaduje náročnější přípravu, zvolili jsme si jej z toho důvodu, že autorka práce nemá doposud žádnou zkušenost s výzkumnou prací.

HENDL (2016) má zato, že neexistuje striktní pravidlo, jak interview provádět. Avšak za osvědčené považuje důkladnou přípravu a vytvořit si mezi sebou vzájemnou důvěru, dát aktérům našeho výzkumu najevo, že o ně máme zájem, a především si udržovat neutrální názory na informace, které jsme získali. MIOVSKÝ (2006) uvádí, že podstatou polostrukurovaného rozhovoru je jádro interview, kdy má tazatel připraveno pouze minimum rámcových témat a otázek, které je nutno položit. V průběhu rozhovoru poté tazatel přidává požadované množství otázek doplňujících. Otázky musí být zformulovány jasně a zřetelně vzhledem k jazykovým a intelektuálním schopnostem aktérů. Výhodou této metody je, že tazatel může v průběhu rozhovoru otázky přeformulovávat a aktérovi je vysvětlit,

pokud jim neporozumí. Naopak se může také tazatel ujistit u aktéra, zda jeho odpovědi správně porozuměl (Miovský, 2006). ŠVARŤÍČEK, ŠEĐOVÁ (2014) považuje za nutné přizpůsobit vyjadřování a způsob řeči tazatele aktérovi, nepoužívat odborné výrazy, kterým by aktéři nemuseli rozumět anebo by jim mohli přikládat odlišný význam.

Pro výběr našeho výzkumného vzorku jsme zvolili **metodu záměrného výběru**. Podle GAVORY (2010) v kvalitativním výzkumu není vhodné používat výběr náhodný, nýbrž záměrný. Aby byl výzkum bohatý a pravdivý, je nezbytné, aby aktéři měli vhodné a potřebné vědomosti z daného prostředí, neboť ho dokonale znají a mohou nám o něm podat věrohodné informace. Jedná se o vyhledávání účastníků podle jejich vlastností nebo příslušnosti k určité skupině (Miovský, 2006). „*Znamená to, že na základě stanoveného kritéria cíleně vyhledáváme pouze ty jedince, kteří toto kritérium (nebo soubor kritérií) splňují a současně jsou ochotni se do výzkumu zapojit.*“ (Patton, 1990 in Miovský, 2006, s. 135). Vzorek, ve kterém jsou si aktéři podobní v určitých kritériích, nazývá NOVOTNÁ a spol. (2019) vzorkem homogenním. Čím jsou si aktéři ve stanovených kritériích podobnější, tím více se budou získaná data ztotožňovat, rychleji v nich nalezneme významy a výzkum může mít vysokou kvalitu. Počet aktérů pro kvalitativní výzkum se řídí saturací neboli nasycením výzkumného vzorku – výběr dalších respondentů je ukončen, když výzkumník zpozoruje, že získané informace se již opakují a nepřinášejí nová zjištění (Gavora, 2010).

S výběrem respondentů pro bakalářskou práci byla poskytnuta pomoc speciální pedagožky, která pomocí programu Vězeňský informační systém vygenerovala odsouzené dle námi požadovaných kritérií. Naš výběr byl zaměřen na:

- odsouzené, kteří patří kmenově do VTOS do VV OL
- odsouzené, kteří jsou ve VTOS minimálně již 6 měsíců
- na odsouzené, kteří mají v rozsudku jako důvody odsouzení uvedeny paragrafy trestné činnosti týkající se patologických jevů (drogy, alkohol, krádež, napadení, loupež, agresivita, ...)
- odsouzené, kteří se ve VTOS nachází nejméně podruhé.

Poté jsme si náhodným výběrem zvolili k výzkumu 4 odsouzené. Náhodný výběr spočíval v tom, kdo z odsouzených byl ochoten se rozhovoru zúčastnit, nebyl zrovna v zaměstnání nebo na aktivitě a nacházel se na oddíle.

V rámci organizace výzkumného šetření jsme si před zahájením výzkumu zajistili u ředitele vazební věznice písemný souhlas s vypracováním bakalářské práce v prostřední VV OL (Příloha č. 4). Z bezpečnostních důvodů je do všech zařízení VS ČR zakázán vstup s jakýmkoliv nahrávacím zařízením či mobilními telefony (NŘVV č. 5/2023). Během interview jsme si tedy odpovědi respondentů a poznámky zaznamenávali na papír.

Rozhovory byly realizovány během měsíce března 2023 v kanceláři speciálních pedagogů, kdy po vzájemné dohodě přítomná speciální pedagožka zajistila přítomnost odsouzeného dle námi stanovených kritérií. Během našeho výzkumu byly dodrženy **etické zásady** uplatňované v kvalitativním výzkumu. Před zahájením samotného rozhovoru bylo každému odsouzenému vysvětleno, za jakým účelem výzkum probíhá, a že informace získané z rozhovoru budou sloužit výhradně pro tuto bakalářskou práci. Následně byl každý z dotazovaných seznámen s jednotlivými otázkami (Příloha č. 5). I když se v našem rozhovoru nevyskytovaly žádné citlivé otázky, přesto byla dotazovaným připomenuta možnost svou odpověď odmítnout, pokud nebudou chtít na nějakou otázku odpovídat, neboť jak uvádí MIŠOVIČ (2019), je nutno každého účastníka seznámit s jeho právem kdykoliv výzkum přerušit a opustit bez jakékoliv újmy. Dotazovaní byli ubezpečeni o anonymitě a o tom, že veškerá jména nebo znaky, podle kterých by mohli být identifikováni, nebudou v práci uváděny. Poté byl každému dotazovanému předložen k podpisu informovaný souhlas účastníka o poskytnutí výzkumného rozhovoru (Příloha č. 6, 8, 10, a 12).

Délka jednotlivých rozhovorů i se zahrnutím poučení trvala přibližně 45 minut. Jak již bylo zmíněno výše, odpovědi respondentů byly během rozhovorů zaznamenávány písemně na papír. Poté byl rozhovor přepsán do počítače a vytištěn. Následující den byl záznam předložen k přečtení odsouzenému, který nám svým podpisem na přepis rozhovoru udělil autorizovaný souhlas (Příloha č. 7, 9, 11 a 13). Jelikož na oddělení výkonu vazby a trestu autorka slouží, odsouzení ji od vidění znají, byli k rozhovorům ochotni přistoupit všichni oslovení odsouzení. Atmosféra při rozhovorech byla vždy uvolněná, odsouzení byli ochotni odpovídat na všechny otázky, a dokonce jí někteří sdělili, že možnost zúčastnit se interview pro ně byla vítanou možností k přerušení každodenního stereotypu.

3.4 Výsledky výzkumného šetření

Pro rozbor výsledků našeho šetření jsme použili metodu rámcové analýzy. Nejprve jsme si prostudovali odpovědi a následně sestavili seznam kategorií. Z nich jsme sestavili jednotlivé kódy, které jsme převedli do tabulky (Hendl, 2016). Během analýzy dat z rozhovorů jsme si data rozdělili celkem do 4 kategorií. Pro větší přehlednost jsme ke každé jednotlivé kategorii vytvořili tabulky s jednotlivými kódy, přičemž jednotlivé respondenty jsme si v tabulkách a také dále v textu označili R1, R2, R3 a R4.

Kategorie č. 1 – Údaje o respondentech

Kategorie č. 1 obsahuje základní údaje o respondentech

Respondent/ KÓD	R1	R2	R3	R4
Pohlaví	muž	muž	muž	muž
Věk	23 let	41 let	32 let	53 let
Vzdělání	Základní škola	Střední odborné učiliště	Základní škola, neboť SŠ neodmaturoval	Střední odborné učiliště
Důvody uvěznění	Výtržnictví Těžké ublížení na zdraví Vydírání Krádež Loupež	Výtržnictví Krádež Těžké ublížení na zdraví	Výtržnictví Těžké ublížení na zdraví	Výtržnictví Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami
Kolikrát ve VTOS	podruhé	podruhé	potřetí	podruhé

Tabulka č. 1 Základní údaje o respondentech (Zdroj: vlastní)

Z Tabulky č. 1 vyplývá, že našimi respondenty byli muži téměř všech věkových kategorií. Zjistili jsme, že žádný z respondentů nemá maturitní vzdělání, nejvyšším vzděláním je vyučovací obor a jeden respondent ukončil pouze základní vzdělání. Přestože všichni naši respondenti užívali návykové látky, pouze jeden z nich byl odsouzen k trestu odnětí svobody

z důvodu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Ostatní respondenti byli odsouzeni nejčastěji z důvodu výtržnictví a těžkého ublížení na zdraví. Všichni respondenti jsou recidivisté.

2. Kategorie – Období dětství

Období dětství má velký vliv na další vývoj dospělého jedince.

Respondent/ KÓD	R1	R2	R3	R4
Rodina	Rozvod rodičů Žije s otcem Syndrom CAN	Úplná Otec alkoholik	Úplná Rodiče zaneprázdnění prací	Úplná Rodiče alkoholici
Místo vyrůstání	Město	Město	Město	Vesnice
Volný čas v dětství	Hrál si venku na sídlšti	Hrál si venku na sídlšti, Různé hry (schovávána, policajti a zloději), Míčové hry	Hrál si na hřišti, Míčové hry, Zájem o opravu motorek	Hrál si venku v přírodě, Jízda na kole, Koupání na přehradě, bruslení, Stavění bunkrů, Věnování se psovi
Koníčky, hobby	Závodně fotbal	Sportovní klub – florbal a vytrvalostní běh Modelář - letadla	Kroužek Basketbal, Dobrovolný hasič	Pionýr, Turistický kroužek, Hraní na kytaru
Motivace rodičů	Otec vedl k fotbalu	Otec vedl k modeláři	Matka vedla k basketbalu, Otec vedl k dobrovolným hasičům	Otec vedl k turistickému kroužku a Pionýru

Tabulka č. 2 Volný čas v období dětství (Zdroj: vlastní)

Přestože převážná většina respondentů pochází z úplné rodiny, můžeme v každé rodině pozorovat nějaký patologický jev. Respondent R1 uvádí: „*Sociálka mi stanovila syndrom CAN. Od 15 roků jsem byl dvakrát v pastáku.*“ (Rozhovor č. 1). Respondent R2 popsal, že „*Táta byl alkoholik. Byl i na léčení s alkoholem.*“ (Rozhovor. č. 2). Respondent R4 uvedl, že „*Oba rodiče docela chlastali celý život.*“ (Rozhovor č. 4).

Co se týče místa, kde respondenti vyrůstali, převládá městské prostředí, především sídliště, kdy respondenti trávili svůj čas na hřištích hraním míčových her, „*(...) hráli jsme něco s balónem.*“ (Rozhovor č. 3). Pouze Respondent R3 mimo to uvádí, že se už od dětství zajímá o opravu motorek. Oproti tomu Respondent R4, který vyrůstal na vesnici, jako nejčastější způsob zábavy uvádí hry s kamarády v přírodě a svůj volný čas věnoval také rodinnému psovi.

Na otázku č. 3 uvedli respondenti v odpovědích převážně nějakou sportovní aktivitu – fotbal, florbal, běh, basketbal. Mimo jiné se Respondent R2 věnoval modelářství „*(...) stavěli jsme letadla.*“ (Rozhovor č. 2). Respondent R3 patřil po určité období svého dětství k dobrovolným hasičům. Respondent R4 v dětství navštěvoval Pionýra, poté turistický kroužek a vzpomíná: „*Jezdili jsme na tábory, na výlety, učili se tábořit a tak.*“ (Rozhovor č. 4). Respondent R4 se věnoval jako samouk hře na kytaru, „*(...) abych mohl hrát u táboráku na kytaru (...)*“ (Rozhovor č. 4). Všechny respondenty téměř ke všem kroužkům a koníčkům vedli jejich rodiče.

3. Kategorie – Volný čas v období dospívání a před uvězněním

Kategorie č. 3 obsahuje úskalí související s náležitostí k neformální skupině a s tím související způsob trávení volného času v období adolescence a v období před uvězněním.

Respondent/ KÓD	R1	R2	R3	R4
Neformální skupina	ano	ano	ano	ano
Úskalí v neformální skupině	Kouření Alkohol Marihuana Pervitin	Kouření Alkohol Marihuana LSD	Kouření Alkohol Marihuana Pervitin	Kouření, Alkohol

	Zahálka	Extáze Pervitin Zahálka Záškoláctví Útěky z domova Squater	Gamblerství Záškoláctví Zahálka	
Volný čas v dospívání	Vysedávání ve skateparku Užívání drog Diagnostický ústav	Vysedávání před školní budovou Experimentování s drogami Večírky	Vysedávání před kotelnou Experimentování s drogami Gamblerství	Víkendové setkávání u ohně Trampování Kytara Pes Užívání alkoholu
VČ před uvězněním	Poslech hudby, večírky, užívání drog	Hudební akce Užívání drog Squater	Gamblerství Počítačové hry Skládání motorky Oprava elektroniky	Užívání alkoholu Hospodské hry Pěstování marihuany

Tabulka č. 3 Volný čas v období dospívání a před uvězněním (Zdroj: vlastní)

Co se týče otázky členství v neformální skupině v období dospívání, odpověděli všichni respondenti jednotně – každý z respondentů měl svou partu, se kterou trávil svůj volný čas. Z otázky č. 4 vyplynul nejen způsob trávení volného času v neformální skupině, ale také úskalí, která se v těchto neformálních skupinách objevovala. Téměř všichni respondenti, kteří se svou partou trávili svůj volný čas v městském či sídlištním prostředí, zmiňují, že užívali nejprve alkohol, cigarety, marihuanu a později také pervitin či jiné drogy. Respondent R1 přiznává, že „(...) *pokuřovali, popijeli, kouřili i brko, když někdo dones, nebo aj fet tam byl, tak jsme šňupali perník, aj jsme ho kouřili.*“ (Rozhovor č. 1). Respondent R2 uvádí: „(...) *kouřili jsme ciga, pili víno z bandasek, (...) pak i travku jsme hulili, (...) začali zkoušet LSD, extáze, piko.*“ (Rozhovor č. 2). U Respondenta R3 nacházíme v odpovědích také obdobné chování týkající se experimentování a užívání omamných látek: „(...) *kouřili, někdy jsme pili víno pivko, asi v 15 letech jsem zkusil travu. (...) V 16 letech jsme šňupali piko (...).*“ (Rozhovor č. 3). U těchto respondentů se objevuje také společný jev – zahálka. Respondent R4, který dospíval v 80. letech 20. století ve vesnickém prostředí, uvádí ve své odpovědi pouze alkohol a cigarety:

„(...) zkoušeli kouřit, pili jsme pivo, víno, kořalku. Vždycky bylo co pít. (...) Otec páčil kořalku, tak jsem mu odlíval.“ (Rozhovor č. 4).

K dotazu, jak trávili v partě společný volný čas, Respondenti R1, R2 a R3, vyrůstající v městském prostředí, uvádí společný jev, kdy se parta scházela a posedávala na místě společného setkávání – skatepark, školní budova, kotelna. Zde trávili volný čas povídáním a experimentováním s drogami. Víkendy trávili na večírcích, na kterých užívali drogy. Z odpovědi Respondenta R2 vyplývá, že téměř všechnen svůj volný čas, dokonce i školu, trávil s lidmi z party. Respondent R3 volný čas vyplňoval také gamblerstvím: „*Chodili jsme někdy hrát automaty, ale někdy nás vyhodili.*“ (Rozhovor č. 3). Oproti tomu Respondent R4, který dospíval v době před revolucí na vesnici, sice také uvádí, že trávil čas se svou partou, avšak z návykových látek užívali oproti ostatním respondentům pouze alkohol a cigarety. Navíc také trávili svůj čas smysluplněji – trampovali: „*později jsme začali jezdit na čundry do Jeseníků hlavně.*“ a také se věnovali táboření: „*Bylo tam ohniště, hrával jsem tam na kytaru, opíkaly jsme buřty, pekli brambory nebo maso v alobalu (...) Často jsem tam bral i našeho psa, byl tam s náma rád.*“ (Rozhovor č. 4).

Co se týče trávení volného času respondentů v období před uvězněním, téměř všichni respondenti, bez ohledu na svůj věk, trávili svůj volný čas v obdobném duchu, jak ho trávili v závadové partě. U Respondenta R1 jsme v odpovědi zaznamenali společné chození na párty a společný poslech hudby ve skateparku „*hlavně české rap. Líbili se nám texty, jak tam hejtují systém a tak.*“ (Rozhovor č. 1). Respondent R2 našel svou zálibu ve squaterství: „*Líbí se mi, že mi squateři držíme spolu.*“ Svůj volný čas trávil na tanečních akcích, našel si přítelkyni, se kterou má dvě děti, o které se ale nestaral, nicméně celý svůj volný čas trávil protloukáním se: „*Celé to bylo o tom sehnat peníze na jídlo a na fet a na chlast, prodat kradený věci (...)*“ (Rozhovor č. 2). Z odpovědi Respondenta R4 vyplývá, že se ve svém volném čase staral o svůj dům a zahradu, začal pěstovat a prodávat marihuanu a těžce propadl alkoholu: „*Jinak jsem pořád hodně pil, skoro celý čas jsem trávil v hospodě. Tam jsem si zpočátku zahrál kulečnick, nebo šipky, zazpíval karaoke.*“ (Rozhovor č. 4). Pouze u Respondenta R3 se mezi patologickými způsoby trávení volného času objevil náznak smysluplnosti, kdy v rozhovoru uvedl, že ho „*hodně bavilo opravovat různou elektroniku známým. Měl jsem vždycky radost, když jsem něco opravil a fungovalo to.*“ (Rozhovor č. 3). Respondent R3 také uvádí, že z dětství

pokračoval ve své zálibě k motorkám: „Jednu starší jsem si u dědy složil a opravil. Rád na nich jezdím, i když nemám řidičák.“ (Rozhovor č. 3).

4. Kategorie – Volný čas ve VTOS

Kategorie č. 4 obsahuje volnočasové aktivity přidělené v rámci Programu zacházení a vlastní způsob trávení volného času odsouzenými ve VTOS.

Respondent/ KÓD	R1	R2	R3	R4
Program zacházení	Sportovní hry Kroužek kondičního posilování	Sportovní hry Čtenářská gramotnost Včelaření	Sportovní hry Kroužek kondičního posilování Čtenářská gramotnost	Sportovní hry Zahradnický kroužek Včelaření
Iniciativa v Programu zacházení	Možnost podmíněného propuštění Čas uteče rychleji Baví ho posilovna	Baví ho všechny aktivity – chce se změnit	Povinnost	Baví ho všechny aktivity
Vlastní způsob trávení volného času	Denně vycházky spojené s cvičením Povídání si s kamarády Sledování televize Vaření vlastních pokrmů	Čtení knih Křížovky Kreslení komixů dětem Sledování televize Angličtina	Sledování televize Psaní knihy a básní Čtení knih	Sledování televize Vaření vlastních pokrmů Víkendově fyzické cviky
Bohatší způsob trávení volného času	Ve VTOS	Ve VTOS	Ve VTOS	Ve VTOS
Návrh na volnočasové aktivity	Internet Sociální sítě Poslech vlastní hudby	Žádný	Počítačové hry, Playstation Výuka psaní všemi deset,	Větší zahrada Hra na hudební nástroj Péče o zvířata

	Shlédnutí vlastních filmů		výuka v programu WORD Poslech vlastní hudby	
Význam aktivit	Psychický odpočinek – upuštění páry, vybití agrese	Učí se nové věci – včely Zlepšení slovní zásoby při čtení	Sport dodává energii Psaní básní – radost z uznání ostatních	Učí se nové věci Psychická pohoda Oproštění se od myšlenek, že je ve VTOS

Tabulka č. 4 **Volný čas ve VTOS** (Zdroj: vlastní)

Z odpovědí na otázku č. 6 vyplynulo, že všichni respondenti v rámci Programu zacházení navštěvují Sportovní hry. Další uvedené aktivity jsou již individuální. K dotazu, proč se respondenti Programu zacházení zúčastňují, odpověděli téměř shodně respondenti R1, R2 a R3, že je aktivity baví a že jim ve věznici uteče rychleji čas. Respondent R1 navíc uvedl: „*Chodím tam. Vím, že to potřebuju, aby mně pustili na půlku.*“ (Rozhovor č. 1). Pouze Respondent R3 uvedl, že je navštěvuje pouze z povinnosti.

V oblasti vlastního způsobu trávení volného času se všichni respondenti většinou věnují činností, u kterých si odpočinou. Všichni respondenti uvádějí shodně nejraději sledování televize, a to z toho důvodu, že všichni respondenti jsou zaměstnaní, a vysvětlují, že práce a ranní vstávání je vysiluje: „*Víte, já toho času moc nemám, a když jo, tak nejradši ležím a koukám na televizi. Jsem docela unavený.*“ (Rozhovor č. 3). Respondenti R1 a R4 uvádí, že si rádi něco uvaří. Oproti tomu respondenti R2 a R3 uvádí aktivitu čtení knih. Respondent R2 sděluje, že má čtení rád: „*(...) začal jsem už v předchozím trestu hodně číst. To jsem venku nedělal.*“ (Rozhovor č. 2). Respondent R3 vysvětluje, že má rád čtení nejen kvůli obsahu knih, ale zároveň také z důvodu, že u čtení může ležet a odpočívat. Objasňuje, že má rád knihy s drogovou tematikou, a dokonce píše svou vlastní knihu na téma drogy, uvěznění a „*(...) jak ty drogy všechno člověku vezmou.*“ (Rozhovor č. 3). Respondent R3 se věnuje ještě další literární zálibě a tím je psaní básní. Ty píše nejen pro sebe, ale také pro své kamarády ve věznici, aby je mohli posílat svým partnerkám v korespondenci. Pouze Respondent R1 uvádí, že téměř denně cvičí: „*Chodím pořád na vycházky na venkovní dvůr, tam kecáme a taky si tam můžu zacvičit (...)* Můj oddíl chodí na vycházky na dvůr s posilovnou, kde můžeme bušit

na strojích.“ (Rozhovor č. 1). Respondent R4 uvádí, že cvičí alespoň o víkendech, když není v práci. Dále se v odpovědích objevily aktivity jako je luštění křížovek, povídání si, angličtina, kreslení komixů. Respondent R2 v otázce č. 7 uvádí: *„Taky kreslím dětem komiksy a posílám jim je poštou. To mi hodně vyplní čas tady.“* (Rozhovor č. 2).

Na otázku č. 8 odpověděli všichni respondenti shodně, a to že bohatším způsobem a aktivněji tráví svůj čas rozhodně ve VTOS. Respondent R1 přiznává: *„Když se nad tím tak zamyslím, tak jsem se venku jenom flákal, tady dělám něco konkrétního.“* (Rozhovor č. 1). Také Respondent R2 konstatuje: *„(...) když si vzpomenu, jak jsem pak venku fungoval, tak asi ho vidím bohatší tady.“* (Rozhovor č. 2). V otázce č. 9 hodnotí všichni respondenti nabízené aktivity jako dostatečné. Všichni naši respondenti jsou pracovně zařazenými a ve svém volnu volí raději klidové aktivity. Každého z respondentů přece jenom napadla nějaká aktivita, kterou by ve VTOS uvítal. Uváděné aktivity jsou individuální. Respondent R1 by ve VTOS uvítal aktivitu nabízející internet a sociální sítě, výběr vlastních filmů a možnost poslechu vlastní hudby. Respondent R3 by uvítal aktivity technického rázu, možnost hraní počítačových her či Playstation, poslech vlastní hudby a také výuku v programu Word a Psaní všemi deseti: *„Taky bych chtěl mít třeba přístup k počítači a psát tu moji knihu do počítače a třeba se to na něm i naučit to psaní.“* (Rozhovor č. 3). Respondentovi R4 chybí hra na hudební nástroj, uvítal by větší zahradu a možnost péče o zvířata: *„Možná bych se tady chtěl starat o nějaké zvíře, třeba o psa, klidně kočku. Ty rybičky a včely to není vono.“* (Rozhovor č. 4). Pouze Respondentovi R2 žádná aktivita neschází.

K dotazu, jak Vám pomáhají volnočasové aktivity ve VTOS, uvádí Respondent R1 jako hlavní význam psychický odpočinek a možnost vybití agrese: *„Když jsem naštvanej, tak si tam jakoby odpočinu v té posilce, pročistím mozek a nemám chuť někomu rozbít hubu, upustím páru.“* (Rozhovor č. 1). Respondent R2 si díky čtení rozšířil slovní zásobu a uvedl, že je rád, že se učí nové věci. Má na mysli včelaření. Respondent R3 si sportovními aktivitami dodává energii. V jeho odpovědi se také objevilo vnitřní uspokojení z uznání ostatními: *„No a jak píšu ty básničky, tak mám z toho pak radost a dobrej pocit, když to ukážu klukům, a líbí se jim to.“* (Rozhovor č. 3). Pro Respondenta R4 znamenají volnočasové aktivity Programu zacházení psychickou pohodu a oprostění se od myšlenek, že je omezen na svobodě. Také je rád, že se může učit novým věcem.

5. Kategorie – Volný čas v budoucnosti

Kategorie č. 5 obsahuje inspiraci, kterou si odsouzení přinesly z předchozích uvěznění a inspiraci, kterou mají v současném VTOS, týkající se jejich budoucího trávení volného času na svobodě.

Respondent/ KÓD	R1	R2	R3	R4
Inspirace z předchozího VTOS	Posilovna	Žádná	Posilovna Zahradnické práce	Žádná
Inspirace ze současného VTOS	Posilovna Vaření	Čtení knih	Posilovna Čtení	Zahradničení – hydroponie

Tabulka č. 5 – Volný čas v budoucnosti (Zdroj: vlastní)

V odpovědi na otázku č. 11 uvádějí Respondenti R1 a R3, že se po propuštění z VTOS vždy nějaké aktivitě věnovali, avšak krátce, neboť se u každého z nich objevila nějaká komplikace. Respondent R1 poukázal na nedostatek finančních prostředků, aby mohl dále navštěvovat fitness centrum: „*Tak celkově jsem neměl moc prachy, tak jsem zase začal dealovat, i brát sem tam. Znova jsem do toto spadl a už to byl zase ten stejnej kolotoč.*“ (Rozhovor č. 1). Respondent R2 uvedl, že po propuštění pomáhal s prací matce v rychlém občerstvení, ale rychle propadl znovu alkoholu a drogám: „*Pak už jsem v tom zase jel (...) fet, squat, sehnat peníze, krást, prodat, sehnat fet. Vůbec jsem se nevěnoval tomu, co mně v trestu bavilo, třeba to čtení.*“ (Rozhovor č. 2). V obdobném duchu jako Respondent R1 se vyjádřil i Respondent R3, který si po propuštění z předchozího VTOS zakoupil permanentní průkaz do fitness centra, které navštívil pouze dvakrát. Pomáhal také babičce na zahradě s údržbou zeleně: „*Pak jsem ale začal zase fetovat a už to zase jelo.*“ (Rozhovor č. 3). Také Respondent R4 přiznává, že si z předchozího VTOS nepřinesl nic: „*To, co jsem se tam naučil a poznal, tak jsem zase rychle zapomněl. Jak jsem vylezl, tak jsem se jenom válel doma nebo seděl v hospodě.*“ (Rozhovor č. 4).

K dotazu, zda byla respondentům ve výkonu trestu představena možnost trávení volného času, které se budou věnovat i po propuštění na svobodu, uvádějí všichni respondenti kladné odpovědi. Respondent R1 si je jistý a motivovaný, že bude navštěvovat posilovnu: „*chci nějak vypadat a docela mně to baví*“. Dále zmínil, že je rád, že se naučil ve VTOS vařit. (Rozhovor č. 1). Respondent R2 se bude věnovat knihám: „*Už se budu asi opakovat, ale baví mě to čtení. Jak vylezu, přihlásím se do knihovny. Cítím se lépe, když čtu, (...)*.“ (Rozhovor č. 2). Respondent R3 uvádí, že by chtěl po propuštění z VTOS navštěvovat fitness centrum a věnovat se čtení knih. Ví, že jeho prarodiče mají doma spoustu knih, které by ho jistě zajímaly. Také si vzal k srdci radu speciálního pedagoga: „*(...) že se mám přihlásit do knihovny, že mi tam ta paní knihovnice bude radit, co by mně bavilo číst, tak jako mi tady radí on*.“ (Rozhovor č. 3). Respondent R4 jednoznačně uvádí nadšení z oblasti zahradničení – hydroponie: „*Vím, že si to chci udělat doma na zahradě*.“ (Rozhovor č. 4).

3.5 Diskuze - vyhodnocení výzkumu

Výzkumné otázky, které jsme si v bakalářské práci stanovili, byly pomocí výzkumných cílů zodpovězeny. V našem výzkumu jsme si zvolili čtyři dílčí cíle. **Prvním dílčím cílem** bylo zjistit, jakým způsobem kmenoví odsouzení v dětství, v dospívání a v dospělosti před uvězněním trávili svůj volný čas. Zjistili jsme, že v dětství měl každý z odsouzených nějaký koníček nebo navštěvoval nějaký kroužek. Každého z nich vedli a směřovali ke smysluplnému trávení volného času rodiče, byť se v každé rodině vyskytoval jistý sociálně patologický jev. S nástupem dospívání šly tyto koníčky stranou a téměř u všech odsouzených se prioritou stala jejich účast ve vrstevnické skupině – závadové partě, kde nejprve docházelo k experimentování s alkoholem a drogami, postupem času také k jejich pravidelnějšímu užívání. Zde se prokázalo tvrzení HÁJKA, HOFBAUERA, PÁVKOVÉ (2003), že rizikové chování v závadových skupinách může členy ohrozit zejména tehdy, pokud nemají silné vazby ke svým rodičům či rodině všeobecně. Výzkumem bylo zjištěno, že respondenti, kteří vyrůstali v městském prostředí či na sídlišti trávili svůj volný čas méně smysluplněji než respondent, který vyrůstal ve vesnickém prostředí. V tomto případě se potvrdilo tvrzení TŮMY (2018), který uvádí, že přestože prostředí ve městě nabízí dětem a mládeži rozsáhlejší nabídku volnočasových aktivit, více hřišť a parků, nabízí také úskalí městské anonymity a nízké sociální kontroly – děti se mají kde schovat před zraky dospělých a získávají větší možnost k experimentování s návykovými látkami nebo rizikovému chování.

Tento způsob životního stylu zavedl jednoho z našich respondentů do diagnostického ústavu, z dalších se stal squater nebo osoba závislá na alkoholu. Z našeho výzkumu dále vyplývá, že volný čas respondentů před uvězněním byl takřka nulový. Jejich chování a trávení volného času v dospělosti můžeme přirovnat k obdobnému chování jako v období v dospívání, kdy jejich volný čas byl vyplněn večírky spojenými s konzumací drog či aktivitami, kterými si opatrovali drogu. Pouze jednoho z našich respondentů provází celým životem hlubší zájem, a tím je oprava motorek. Zde se v našem výzkumu potvrdil poznatek BAKALÁŘE (1978), který tvrdí, že pokud se budeme v dětství něčemu smysluplnému se zaujetím a hluboce věnovat, tak i když náš zájem po letech opadne, přineseme si tento zájem i do dospělosti, neboť v nás navždy zůstane zážitek ze zaujetí.

Naším druhým dílčím cílem bylo analyzovat, jaké volnočasové aktivity vykonávají kmenoví odsouzení ve svém volném čase. Zjistili jsme, že činnosti odsouzených jsou různorodé, závisí na jejich věku a na jejich osobnosti – někdo si rád zacvičí, aby probudil fyzickou energii nebo si ji naopak vybil, odreagoval se od negativních myšlenek. Někdo se zhlédl ve čtení, neboť zjistil, že se mu díky čtení rozšířila jeho slovní zásoba, někdo píše knihu, básně či vytváří komiksy pro své nejbližší, další si ve volném čase něco uvaří. Respondent, který uvedl, že si rád zacvičí v posilovně a „*trochu si vyčistí hlavu*“, potvrdil tvrzení TŮMY (2018), že volnočasovou aktivitou se člověk odreaguje od denních povinností a starostí. Také JŮZL (2017) uvádí, že z volnočasových aktivit by měli mít uvězněné osoby dobrý fyzický a psychický pocit, který snižuje tenzi z uvěznění. Další respondent, navštěvující včelařský kroužek, je na sebe pyšný, když může svým dětem při návštěvě předat skleničku medu, kterou sám vyrobil. Také respondent, který píše básničky, a má radost a dobrý pocit, když se jeho dílo líbí ostatním, potvrzuje pasáž z naší teoretické části, kde TŮMA (2018) považuje za důležité, aby činnost, kterou budeme ve svém volném čase vyvíjet, měla pro nás pocit uspokojení z našeho výkonu.

Naším třetím dílčím cílem bylo zkoumat, jaký postoj mají kmenoví odsouzení k volnočasovým aktivitám nabízeným ve VV OL v rámci Programu zacházení. Z rozhovorů vyplynulo, že volnočasové aktivity, které byly pro odsouzené zvoleny v rámci Programu zacházení, většinu odsouzených baví a zúčastňují se jich rádi a mají k nim kladný postoj, a to nejen z toho důvodu, že jim čas uteče ve VTOS rychleji nebo že plnění Programu zacházení přispívá k možnosti být soudem podmíněčně propuštěn. Někteří se nad sebou zamýšlejí a chtěli by se ve VTOS změnit – především kvůli dětem, rodině.

Jsou vděční za to, že se mohou naučit něčemu novému a sami na sobě mohou pozorovat pozitivní změny, kterými je lepší vyjadřování a širší slovní zásoba získaná díky čtení knih. Přestože jeden respondent uvedl, že se aktivit Programu zacházení zúčastňuje pouze z povinnosti, dále v rozhovoru uvedl, že ho sportovní volnočasové aktivity nabíjí energií a cítí se po nich vždy dobře. Respondent, který celý život bydlel na vesnici, kde žil v rodinném domě s velkou zahradou, na které musel rodičům pomáhat, je nyní vděčný za volnočasovou aktivitu Zahradnického kroužku. To, že tato aktivita byla pro tohoto odsouzeného odbornými zaměstnanci zvolena správně, nám potvrzuje v naší teoretické části i SPOUSTA (1996), který uvádí, že v dospělosti je nutno navázat tam, čemu jsme se věnovali v dětství a postupně celý život, a pokud se člověk něčemu v životě nevěnoval, není v dospělosti na co navazovat. Dále všichni respondenti uvedli, že nabídka volnočasových aktivit ve VV OL je dostačující a jsou s ní spokojeni. Avšak kdyby se naskytla možnost rozšíření této nabídky, přece jenom respondenti nějaké nápady měli. Požadavky byly individuálního charakteru a souvisely s osobními zájmy odsouzených. Jednalo se o přístup k internetu a sociálním sítím, hraní počítačových her, možnost poslechu vlastní hudby, hra na hudební nástroj, výuka v programu Word či psaní všemi deseti, rozšíření stávající zahrady nebo možnosti péče o domácí zvířata.

Čtvrtým dílčím cílem bylo zjistit, zda kmenoví odsouzení po propuštění z VTOS na svobodu plánují představenými aktivitami trávit svůj volný čas. Všichni naši respondenti se shodli na tom, že by se po propuštění z VTOS chtěli nějaké volnočasové aktivitě, kterou poznali ve VTOS, věnovat také na svobodě. Ze získaných dat můžeme stanovit závěr, že alespoň jedna aktivita, které se odsouzení věnují ve VTOS v rámci Programu zacházení, se objevuje i ve vyjádřeních odsouzených týkajících se jejich budoucího života na svobodě. Jedná se především o návštěvu posilovny a pokračování v četbě a odsouzený, který je zařazen do Zahradnického kroužku, by se rád věnoval hydroponickému pěstování na své zahradě. Pokud porovnáme inspiraci odsouzených z předchozího VTOS s inspirací ze současného VTOS, vidíme 50% nárůst zájmu o trávení volného času na svobodě nějakou konkrétní aktivitou, což vidíme jako pozitivní přínos. I když v současné době nevíme, jaká bude realita po propuštění odsouzených na svobodu, je důležité, že odsouzení mají v sobě motivaci, chtějí svůj životní styl změnit a chtějí svůj volný čas trávit plnohodnotnějším způsobem než před uvězněním. To vyplývá také ze sdělení respondentů, kdy se všichni odsouzení shodli, že jejich způsob trávení volného času byl bohatší ve VTOS.

Pomocí těchto dílčích cílů se nám podařilo naplnit **hlavní cíl** naší bakalářské práce, kterým bylo seznámit s možnostmi trávení volného času kmenových odsouzených ve VTOS a prostřednictvím výzkumného šetření analyzovat, jakým způsobem ve VTOS kmenoví odsouzení tráví po splnění všech svých povinností svůj volný čas. Naši respondenti nám prostřednictvím interview data potřebná pro vyhodnocení hlavního cíle poskytli. Dle získaných údajů můžeme konstatovat, že mezi nejčastěji volené volnočasové aktivity kmenových odsouzených patří aktivity, při kterých nemusí odsouzení vyvíjet aktivní fyzickou činnost. Neznamena to však, že odsouzení nejví o jiné aktivity zájem nebo se u nich projevuje lenost či nezájem. Výzkumem bylo zjištěno, že nejčastěji se věnují sledování televize nebo čtení knih. K tomuto poznatku přispívá zjištění, že většina respondentů před uvězněním neměla stálé zaměstnání ani vytvořené pracovní návyky. Nyní ve VTOS, kde mají pevný režim a chodí pravidelně do zaměstnání, se na nich podepisuje únava. Navíc při povinnostech plnit všechny ostatní aktivity vyplývající z Programu zacházení, kdy každý z respondentů má navíc za povinnost navštěvovat Sportovní aktivity, při kterých se upevňuje jejich fyzická kondice, málokterý z nich vyhledává ve svém zbývajícím volném čase aktivnější trávení svého volného času. Výjimkou je nejmladší respondent, pro kterého je velkou motivací jeho vzhled a vypracovaná postava a také nejstarší respondent, který se snaží trochu udržovat v dobré fyzické kondici alespoň o víkendu, kdy není zařazen do práce.

Pro objektivnost výsledků našeho výzkumu jsme jej porovnali s výzkumem, který se zabýval obdobnou tematikou v oblasti penitenciárních zařízení. Ve své diplomové práci se Bc. Olga Hlásenská zabývala možnostmi resocializace osob ve VTOS. Svůj výzkum prováděla u odsouzených ve Věznici Kuřim, Věznici Břeclav a ve Vazební věznici a ústavu pro zabezpečovací detenci v Brně prostřednictvím kvantitativní metody. Pomocí dotazníků autorka zjistila, že nejčastěji odsouzení svůj volný čas mimo Program zacházení tráví odpočinkem (43 %), čtením (39 %) a sledováním televize (10 %). Co se týče volnočasových aktivit zahrnutých do Programu zacházení, mezi nejoblíbenější patří sportovní aktivity a návštěva posilovny. Z výzkumného šetření dále vyplynulo, že největší zájem v rámci Programu zacházení by odsouzení uvítali možnost navštěvovat internet (Hlásenská, 2012). Z našich výzkumných šetření vyplynulo, že nejčastěji odsouzení tráví svůj volný čas odpočinkovými aktivitami jako je četba a sledování televize. Odsouzení v rámci Programu zacházení nejčastěji navštěvují aktivity sportovní a posilovnu. Pokud by si mohli respondenti vybrat aktivitu, která jim ve VTOS schází, zazněla v obou našich výzkumných šetřeních zmínka o žádosti navštěvovat internet. Lze konstatovat, že naše výsledky se tedy shodují.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala možnostmi trávení volného času kmenových odsouzených ve VV OL. Hlavní i dílčí cíle byly splněny, kdy se mi podařilo seznámit s možnostmi trávení volného času odsouzených a analyzovat, jakým způsobem tito odsouzení po splnění všech svých povinností tráví svůj volný čas ve VTOS.

Zjistila jsem, že někteří odsouzení by rádi žili běžným způsobem života, avšak jejich naučené vzorce chování je svádí stále na špatnou cestu. Domnívám se, že VV OL klade adekvátní důraz na trávení volného času odsouzených, a to nejen v rámci aktivit Programu zacházení. S odsouzenými je ve VV OL pracováno na odborné úrovni, neboť odborným zaměstnancům se podařilo v odsouzených probudit zájem a nasměrovat každého z respondentů k nějaké volnočasové aktivitě, díky které mohou mít odsouzení ryzí radost a uspokojení ze sebe sama. Mohu tedy konstatovat, že kmenoví odsouzení ve VV OL tráví svůj čas smysluplně, jak ve volnočasových aktivitách v rámci Programu zacházení, tak i ve svém vlastním volném čase. Tato oblast účelu VTOS je tedy naplňována a je zde předpoklad, že odsouzení po propuštění budou mít vybudován návyk trávit svůj volný čas smysluplně, což zajisté přispívá k dosažení úspěšné resocializace a řádnému začlenění se do společnosti.

Informace z mého výzkumného šetření mohou sloužit nejen zaměstnancům VV OL k reflexi jejich odborného zacházení, ale také zaměstnancům jiných věznic či budoucím odborným zaměstnancům VS ČR k pochopení problematiky volného času uvězněných osob. Dále výsledky tohoto výzkumného šetření mohou pomoci široké veřejnosti k vytvoření představy, že práce odborných zaměstnanců s vězněnými osobami není jednoduchá, neboť pokud chtějí, aby jejich práce měla smysl a pozitivní účinek na účinnou resocializaci, musí ke každému z odsouzených přistupovat individuálně a najít si cestu k jeho mnohdy složité osobnosti.

Potěšilo mě, že jsem během psaní mé bakalářské práce zjistila, že jsem nevědomky prováděla výzkum, který v závěru své bakalářské práce doporučila provést Kuťáková Martina, která se zabývala vlivem volnočasových aktivit na odsouzené z pohledu odborných zaměstnanců, a navrhla pokračovat v obdobném šetření, které bude provedeno z pohledu vězněných osob (Kuťáková, 2016).

Jelikož se Program zacházení skládá z dalších aktivit – pracovních, vzdělávacích, speciálně-výchovných a z aktivit v oblasti utváření vnějších vztahů, bylo by jistě přínosné a zajímavé pro budoucí výzkumníky provádět šetření také v těchto oblastech Programu zacházení a zjistit přínosnost a význam také těchto dalších aktivit pro odsouzené.

SEZNAM ODBORNÝCH ZDROJŮ

ODBORNÉ PUBLIKACE

BAKALÁŘ, Eduard. *Umění odpočívát*. Praha: Práce, 1978. Astra.

BARKER, Gary. *Použití kvalitativních výzkumných metod při postupech rychlého posuzování (Rapid Assessment) zneužívání drog ve společnosti*. Boskovice: Albert, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-78-2.

BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a Vojtěch SEDLÁČEK. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.

DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích: deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7.

FÁBRY, Anton. *Väznenie: história a súčasnosť*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2012. Autorské publikácie. ISBN 978-807380-379-7.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. Psyché. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-128-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HLÁSENSKÁ, Olga. *Možnosti resocializace osob ve VTOS* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/5y8h17/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Pavla Pitnerová, Ph.D.

JEDLIČKA, Richard. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

JŮZL, Miloslav. *Penitenciaristika jako věda žalární*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017. ISBN 978-80-7452-131-7.

- KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-706-3.
- KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9.
- KUŤÁKOVÁ, Martina. *VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ VE VĚZNICÍCH: Vliv volnočasových aktivit na chování odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody z pohledu vychovatelů a speciálních pedagogů Vězeňské služby ČR* [online]. Hradec Králové, 2018 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xbbxzd/>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Martin Kaliba
- LYONS, Lewis. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004. ISBN 80-7352-021-4.
- MARTINEK, Michael. *Duchovní služba ve věznicích*. Praha: Česká biblická společnost, 2022. ISBN 978-80-7545-122-4.
- MEZNÍK, Jiří, Věra KALVODOVÁ a Josef KUČHTA. *Základy penologie*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. Edice učebnic Právnické fakulty MU v Brně. ISBN 80-210-1248-x.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
- MIŠOVIČ, Ján. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Slon, 2019. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-285-2.
- NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ, ed., 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK. ISBN 978-80-7571-025-3.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Průvodce studiem oboru Pedagogika volného času*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-757-8.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. 3. vyd., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava SVOBODA HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5.
- Slovník cizích slov. Praha: Ottovo nakladatelství, 2000. ISBN 80-7181-376-1.
- SPOUSTA, Vladimír. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1275-7.

SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007 [i.e. 2008]. ISBN 978-80-7372-287-6.

SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva*. 2. vyd., aktualiz. dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5280-8.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TŮMA, Jiří. *Pedagogika volného času*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. ISBN 978-80-87723-43-2.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0428-2.

LEGISLATIVA

ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ze dne 30. června 1999, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 58.

ČESKO. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ze dne 21. prosince 1999, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 110.

DALŠÍ ZDROJE

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2005*. [Online] © 2017 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/koncepce-vezenstvi>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Sbírnka nařízení generálního ředitele VS ČR. *NGŘ č. 2/2022, o zaměstnancích a příslušnících VS ČR zabezpečujících výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a výkon zabezpečovací detence*. Praha 2022. č. j.: VS-77563-30/ČJ-2021-8000PS-IAŘ.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Sbírnka nařízení generálního ředitele VS ČR. *NGŘ č. 44/2018, kterým se stanoví pravidla pro zpracování komplexní zprávy a programu zacházení odsouzeného*. Praha 2018. č. j.: VS-67788-12/ČJ-2018-800040-IAŘ.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Sbírnka nařízení generálního ředitele VS ČR. *NGŘ č. 54/2017 Sb., o organizaci a výkonu duchovní služby ve VS ČR*. Praha 2017. č. j.: VS-79658-9/ČJ-2017-800040-IAŘ.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Ubytovací kapacita věznic a vazebních věznic*. Praha 2020. č. j.: VS-96135-12/ČJ-2020-800030-UK.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Sbírnka nařízení ředitele Vazební věznice Olomouc. *NŘVV č. 5, kterým se stanovují zásady vnitřní bezpečnosti ve Vazební věznici Olomouc*. Olomouc 2013. č. j.: VS-74385-1/ČJ-2023-803700.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Sbírka nařízení ředitele Vazební věznice Olomouc. *NŘVV č. 19, kterým se stanoví postup při zařazování odsouzených a obviněných na pracoviště*. Olomouc 2017. č. j.: VS-122935/ČJ-2017-803700.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Vazební věznice Olomouc. *Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice Olomouc*. Olomouc 2022. č. j.: VS-245346-1/ČJ-2022-803730.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Vazební věznice Olomouc. *Souhrnný plán zacházení s odsouzenými v oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení – standardní oddíl VT 1 na období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2022*. Olomouc 2022. č. j.: VS-11140/ČJ-2022-803730.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Vazební věznice Olomouc. *Souhrnný plán zacházení s odsouzenými v oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení – standardní oddíl VT 6 na období od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023*. Olomouc 2022. č. j.: VS-245346-1/ČJ-2022-803730.

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. Vazební věznice Olomouc. *Souhrnný plán zacházení s odsouzenými v oddělení s ostrahou se středním stupněm zabezpečení – oddíl bezdrogové zóny VT 7 od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023*. Olomouc 2023. č. j.: VS-11095-1/ČJ-2022-803730.

České vězeňství [Online] © 2022 [cit. 2022-12-29]. Praha: Vězeňská služba České republiky, 1992 -. ISSN 1213-9297. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezenstvi/2006/cv02-2006.pdf>

ZDROJE OBRÁZKŮ

Vazební věznice Olomouc – fotogalerie. In: *vscr.cz* [online]. 07. 04. 2021 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-olomouc/fotogalerie/zakladni-informace>

SEZNAM ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČR	Česká republika
ČRD	časový rozvrh dne
kol.	kolektiv
NGŘ	nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky
NŘVV	nařízení ředitele vazební věznice
s.	strana
SARPO	souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených
Sb.	sbírka
spol.	společně
VS	vězeňská služba
VTOS	výkon trestu odnětí svobody
vyhl.	vyhláška
z.	zákon
ZPP	znění pozdějších předpisů

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek č. 1 Chodba ve Vazební věznici Olomouc.

Tabulka č. 1 Základní údaje o respondentech

Tabulka č. 2 Volný čas v období dětství

Tabulka č. 3 Volný čas v období dospívání a před uvězněním

Tabulka č. 4 Volný čas ve VTOS

Tabulka č. 5 Volný čas v budoucnosti

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Časový rozvrh dne – dočasně eskortovaní odsouzení – VV OL
- Příloha č. 2: Časový rozvrh dne – odsouzení zařazení k VTOS na oddíl VT 6 - VV OL
- Příloha č. 3: Časový rozvrh dne – odsouzení zařazení k VTOS na oddíl VT 7 - VV OL
- Příloha č. 4: Písemný souhlas ředitele Vazební věznice Olomouc k provedení kvalitativního výzkumu
- Příloha č. 5: Otázky v interview
- Příloha č. 6: Informovaný souhlas Respondent č. 1
- Příloha č. 7: Přepis rozhovoru Respondent č. 1
- Příloha č. 8: Informovaný souhlas Respondent č. 2
- Příloha č. 9: Přepis rozhovoru Respondent č. 2
- Příloha č. 10: Informovaný souhlas Respondent č. 3
- Příloha č. 11: Přepis rozhovoru Respondent č. 3
- Příloha č. 12: Informovaný souhlas Respondent č. 4
- Příloha č. 13: Přepis rozhovoru Respondent č. 4

Příloha č. 1: Časový rozvrh dne – dočasně eskortovaní odsouzení – VV OL

Časový rozvrh dne
pro odsouzené dočasně eskortované

Činnost	Pracovní dny	Sobota	Neděle a svátky
budíček	5.30	5.30	5.30
úklid a osobní hygiena	5.30 – 5.50	5.30 – 5.50	5.30 – 7.00
prověrka početního stavu	5.50 – 6.00	5.50 – 6.00	5.50 – 6.00
úklid, osobní hygiena		6.00 – 6.30	
výdej snídaně, snídaně	6.00 – 7.00	6.30 – 8.00	6.30 – 7.30
výdej vřelé vody, sběr nádobí	7.00 – 7.30	8.00 – 8.30	8.00 – 8.30
vycházka	7.30 – 11.30	8.30 – 11.30	8.00 – 11.30
ranní kontrola ložnic	7.30 – 9.30	8.30 – 10.30	8.30 – 10.30
osobní volno, aktivity	07.30 – 12.00	8.30 – 12.00	10.30 – 11.30
výdej oběda, oběd	12.00 – 13.00	12.00 – 13.00	12.00 – 13.00
výdej vřelé vody, sběr nádobí	12.30 – 13.00	12.30 – 13.00	12.30 – 13.00
vycházka	13.00 – 15.00	13.00 – 15.00	13.00 – 15.00
osobní volno, aktivity	13.00 – 17.00	13.00 – 17.00	13.00 – 14.00
výdej studené večeře			14.00 – 14.30
osobní volno, aktivity			14.30 – 17.50
výdej večeře, večeře – oddíl 7	17.00 – 17.50	17.00 – 17.50	
prověrka početního stavu	17.50 – 18.00	17.50 – 18.00	17.50 – 18.00
osobní volno, aktivity	18.00 – 20.00		
výdej večeře, večeře – ostatní	18.30 – 19.30	18.30 – 19.30	
sběr jídelního nádobí		19.30 – 20.00	
sběr jídelního nádobí	19.30 – 20.00		
osobní volno		18.00 – 20.00	18.00 – 20.00
úklid	20.00 – 20.30	20.00 – 20.30	20.00 – 20.30
osobní hygiena	20.30 – 21.30	20.30 – 21.30	20.30 – 21.30
večerka	21.30	21.30	21.30

Příloha č. 2: Časový rozvrh dne – odsouzení zařazení k VTOS na oddíl VT 6 - VV OL

Časový rozvrh dne
pro odsouzené zařazené k výkonu trestu odnětí svobody s ostrahou se středním stupněm
zabezpečení v oddíle č. 6

Činnost	Pracovní dny	Sobota	Neděle a svátky
budíček. – kuchaři A	3.00	3.00	4.30
osobní hygiena – kuchaři „A“	3.00 – 3.30	3.00 – 3.30	4.30 – 5.00
odchod na pracoviště – kuchaři „A“	3.30	3.30	5.00
budíček – pomocní kuchaři B	4.00	4.30	4.30
osobní hyg. – pom. kuchaři B	4.00 – 4.30	4.30 – 5.00	4.30 – 5.00
odchod na pracoviště – kuchaři „B“	4.30	5.00	5.00
budíček. – kuchaři C	5.00	5.00	5.00
osobní hyg. – kuchaři C	5.00 – 5.30	5.00 – 5.30	5.00 – 5.30
odchod na pracoviště – kuchaři „C“	5.30	5.30	5.30
Budíček – ostatní ods. pracovní zařazení a nezařazení	5.30	5.30	5.30
úklid a osobní hygiena	5.30 – 5.50	5.30 – 5.50	5.30 – 5.50
prověrka početního stavu	5.50 – 6.10	5.50 – 6.10	5.50 – 6.10
osobní volno/úklid		6.10 – 6.30	6.10 – 6.30
výdej snídaně, snídaně	6.10 – 7.00	6.30 – 7.30	6.30 – 7.30
odchod ostatních odsouzených na pracoviště	7.00	7.00	7.00
výdej snídaně, snídaně – kuchaři, pomocní kuchaři A, B a C	7.00 – 7.30	7.00 – 7.30	7.00 – 7.30
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení	7.00 – 12.00	7.30 – 12.00	7.30 – 12.00
ranní kontrola ložnic	7.30 – 10.00	8.00 – 10.00	8.00 – 10.00
výdej oběda, oběd	12.00 – 13.00	12.00 – 13.00	12.00 – 13.00
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení	13.00 – 16.30	13.00 – 17.00	13.00 – 14.00
výměna knih		14.00 – 15.00	
vycházka pro ods. pracovní zařazené v kuchyni a obsluha výměňkové stanice	14.00 – 15.00	13.45 – 14.45	13.45 – 14.45
vycházka	16.30 – 17.30	9.00 – 10.00	9.00 – 10.00
výdej večeře, večeře	17.30 – 17.55	17.00 – 17.55	
výdej studené večeře			14.00 – 14.30
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení			14.30 – 16.30
osobní volno			16.30 – 17.55

prověrka početního stavu	17.55 – 18.10	17.55 – 18.10	17.55 – 18.10
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení	18.10 – 20.00		
osobní volno		18.10 – 20.00	18.10 – 20.00
večeřka – kuchaři „A“	19.00	19.00	20.30
večeřka – pomocní kuchaři „B“	20.00	20.30	20.30
úklid	20.00 – 20.30	20.00 – 20.30	20.00 – 20.30
osobní hygiena	20.30 – 21.30	20.30 – 21.30	20.30 – 21.30
večeřka – kuchaři „C“	21.00	21.00	21.00
večeřka	21.30	21.30	21.30

Příloha č. 3: Časový rozvrh dne – odsouzení zařazení k VTOS na oddíl VT 7 - VV OL

Časový rozvrh dne
pro odsouzené zařazené k výkonu trestu odnětí svobody s ostrahou se středním stupněm
zabezpečení v oddíle č. 7 - bezdrogová zóna

Činnost	Pracovní dny	Sobota	Neděle a svátky
budíček – ods. „A“	4.00		
os. hygiena, výdej snídaně, snídaně – „A“	4.00 – 5.30		
budíček – ods. „B“	5.15		
os. hygiena, výdej snídaně, snídaně – „B“	5.15 – 5.50		
budíček	5.30	5.30	5.30
úklid a osobní hygiena	5.30 – 5.50	5.30 – 5.50	5.30 – 5.50
prověrka početního stavu	5.50 – 6.00	5.50 – 6.00	5.50 – 6.00
osobní hygiena		6.00 – 6.30	6.00 – 6.30
výdej snídaně, snídaně	6.00 – 7.00	6.30 – 7.30	6.30 – 7.30
osobní volno – ods. „A a B“	7.00 – 8.00		
budíček, os. hyg. – ods. „C“	7.30		
výdej snídaně, snídaně – „C“	7.30 – 8.00		
úklid		7.30 – 8.00	7.30 – 8.00
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení	8.00 – 12.00	8.00 – 12.00	8.00 – 12.00
ranní kontrola ložnic	8.00– 10.00	8.00 – 10.00	8.00 – 10.00
vycházka – ods. „C“ a pracovně nezařazení ods.	9.00 – 10.00	9.00 – 10.00	9.00 – 10.00
vycházka – ods. „a,B“		9.00 – 10.00	9.00 – 10.00
výdej oběda, oběd	12.00 – 13.00	12.00 – 13.00	12.00 – 13.00
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení	13.00– 16.30	13.00 – 17.00	13.00 – 14.00
výměna knih		14.00 – 15.00	
vycházka – ods. „A, B“	16.30 – 17.30		
výdej večeře, večeře „C“	17.00 – 17.45		
výdej večeře, večeře		17.00 – 17.50	
výdej večeře, večeře „A a B“	17.30 – 17.50		
výdej studené večeře			14.00 – 14.30
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení			14.30 – 16.30
osobní volno			16.30 – 17.50
prověrka početního stavu	17.50 – 18.00	17.50 – 18.00	17.50 – 18.00
osobní volno		18.00 – 20.30	18.00 – 20.30
úklid, osobní hygiena		20.30 – 21.30	20.30 – 21.30
večerka		21.30	21.30
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení – ods. „A“	18.00 – 19.30		

úklid, osobní hygiena – ods. „A“	19.30 – 20.00		
večeřka ods. „A“	20.00		
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení – ods. „B“, ostatní	18.00 – 20.45		
úklid, osobní hygiena – ods. „B“, ostatní	20.45 – 21.15		
večeřka – ods. „B“, ostatní	21.15		
osobní volno/plnění aktivit programu zacházení – ods. „C“	18.00 – 23.00		
úklid, osobní hygiena – ods. „C“	23.00 – 23.30		
večeřka – ods. „C“	23.30		

Vysvětlivky: kuchaři „A“ – kuchaři vězeňská kuchyně; kuchaři „B“ – pomocní kuchaři; kuchaři „C“ – kuchaři zaměstnanecká kuchyně

Příloha č. 4: Písemný souhlas ředitele Vazební věznice Olomouc k provedení kvalitativního výzkumu

Zuzana Holubová
Hliníky 450
783 45 Senice na Hané

Vězeňská služba ČR
Vazební věznice Olomouc
Vrchní rada
plk. Mgr. Petr Erneker
ředitel vazební věznice

V Olomouci dne 27. února 2023

Žádost o povolení k provedení kvalitativního výzkumu ve Vazební věznici Olomouc v rámci bakalářské práce

Vážený pane řediteli,

žádám Vás tímto o povolení k provedení kvalitativního výzkumu ve Vazební věznici Olomouc v rámci mé bakalářské práce pod názvem „Specifika trávení volného času odsouzených ve Vazební věznici Olomouc“. Jednalo by se o provedení interview s několika odsouzenými.

Děkuji

Zuzana Holubová, DiS.

Souhlasím/nesouhlasím

V Olomouci dne 27-02-2023

Vrchní rada
ředitel vazební věznice
plk. Mgr. Petr Erneker

Otázky v interview

Pohlaví:	...
Věk:	...
Vzdělání:	...
Důvody uvěznění:
Pokolikáté ve VTOS:	...

1. Z jaké pocházíte rodiny?
2. Vyrůstal jste ve městě nebo na vesnici? Povězte mi, jak jste zde trávil své dětství?
3. Vzpomínáte si, zda jste navštěvoval nějaký kroužek? Vedli Vás rodiče k nějakému koníčku?
4. Patřil jste v období dospívání do nějaké party? Pokud ano, jakým způsobem jste trávili čas?
5. Jak jste trávil volný čas před uvězněním?
6. Jaké volnočasové aktivity Vám byly přiděleny v rámci Programu zacházení? Zúčastňujete se jich?
7. Čemu se věnujete nejraději ve svém volném čase ve VTOS?
8. Myslíte si, že jste trávil volný čas bohatším způsobem na svobodě nebo ve VTOS?
9. Schází Vám ve VTOS nějaké volnočasové aktivity?
10. Jak Vám pomáhají volnočasové aktivity ve VTOS?
11. Odněsl jste si z předchozího trestu odnětí svobody nějakou volnočasovou aktivitu, zálibu, které jste se věnoval po propuštění?
12. Byla Vám ve výkonu trestu představena možnost trávení volného času, které se budete věnovat i po propuštění na svobodu?

RESPONDENT č. 1

**Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a
jeho následným využitím pro účely bakalářské práce
Specifika trávení volného času odsouzených
ve Vazební věznici Olomouc**

Byl jsem informován o účelu rozhovoru, kterým je provádění sběru dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce Zuzany Holubové s názvem Specifika trávení volného času odsouzených ve Vazební věznici Olomouc.

Před rozhovorem, jsem byl seznámen s obsahem otázek a poučen o právu kdykoliv během rozhovoru odmítnout odpověď na otázku, která by mi byla nepříjemná.

Byl jsem informován o anonymitě. Nebude použito mé jméno ani jiné informace, které by umožnily identifikaci mé osoby.

Souhlasím se zapisováním rozhovoru a dávám svolení, aby Zuzana Holubová použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce, včetně možnosti citovat některé části rozhovoru.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s výše uvedeným.

V Olomouci dne..... 9.3. 2023

Podpis respondenta:.....

Podpis výzkumníka:

Příloha č. 7: Přepis rozhovoru Respondent č. 1

Respondent č. 1

Pohlaví: muž
Věk: 23 let
Vzdělání: základní škola
Důvody uvěznění: výtržnictví, vydírání, krádež, loupež, těžké ublížení na zdraví, poškození cizí věci
Pokolikáté ve VTOS: podruhé

1. Z jaké pocházíte rodiny?

Z rozvedené.

Mohu se zeptat, kolik Vám bylo let, když se Vaši rodiče rozvedli?

Bylo to asi tak ve druhé třídě, takže mi bylo asi sedm.

Povězte mi něco o tom období.

Já od té doby bydlím s tatškou, s mamkou jsem se stýkal minimálně. Ani s bráchou a segrou se moc nebavíme, oni zůstali u mamky bydlet. Byl jsem hodně divoký, sem se hodně rval, mamka na mně neměla sílu a asi ani tatka mně nezvládal... všechny moje konflikty řešil tím, že mně vždycky zmydlil. Mlátil mně skoro pořád. Sociálka mi stanovila syndrom CAN. Od 15 roků jsem byl dvakrát v pastáku, teď jsem znovu tady.

2. Vyrůstal jste ve městě nebo na vesnici? Povězte mi, jak jste zde trávil své dětství?

No já jsem z města, bydlíme celý život v paneláku. Aj babička s dědou jsou z města. Jako děcko jsem si hrával na sídlišti, mezi barákama a tak. Nic zvláštního jsem nedělal asi.

3. Vzpomínáte si, zda jste navštěvoval nějaký kroužek? Vedli Vás rodiče k nějakému koníčku?

No na základce jsem hrál fotbal závodně za naše město, tatka mně k tomu vedl. Aj v diagnostáku jsem si mohl zahrát, třeba když byl nějaký turnaj s jiným diagnostákem. Nebo jsme si mohli zahrát jen tak s klukama. Jinak asi nic jiného no, bavilo mně chodit ven.

4. Patřil jste v období dospívání do nějaké party? Pokud ano, jakým způsobem jste trávili čas?

Jo, to jo, měli jsme partu s klukama ze sídliště a aj s klukama z diagnostáku, pak tam aj holky chodily s námi. Vždycky jsme se scházeli po škole venku, hlavně ve skejtvém parku a tak. Pak jsem byl v tom diagnostáku dvakrát.

Jezdil jste tedy na skateboardu?

Ne, to ne, jako několikrát jsem zkusil brusle, ale jen když mi je někdo pučil a měl jsem náladu. Na skejtu moc ne. Někteří kluci jezdili hodně, ale já ne.

Co jste tedy ve skate parku dělali?

No jsme seděli, kecali, pokuřovali, popijeli, kouřili i brko, když někdo dones, nebo aj fet tam byl, tak jsme šňupali perník, aj jsme ho kouřili. Kluci třeba aj jezdili a skákali, tak jsme je natáčeli mobilem. Bylo super, že tam vždycky někdo byl, tak jsem se tam nenudil.

5. Jak jste trávil svůj volný čas v dospělosti a před nástupem do VTOS,

No asi hlavně v tom skejtparku, seděli jsme, kecali, poslouchali tam hudbu, hlavně český rap. Líbili se nám ty texty, jak tam hejtou systém a tak, o víkendy jsme šli na nějakou kalbu, kde jsme se sjeli, zapářili a tak. Pak jsem třeba prochrápal víkend. To mi ale nevadilo, byl jsem na pracáku. Někdy jsme zašli na pivko s kámošema.

6. Jaké volnočasové aktivity Vám byly přiděleny v rámci Programu zacházení? Zúčastňujete se jich?

Určili mi, že mám chodit na sportovní hry a do posilovny. Chodím tam. Vím, že to potřebuju, aby mně pustili na půlku. Chodím do všech, abych zabil čas tady ve výkonu, aby mi to utíkalo. No nenudím se, vyplním čas a některé mně hodně baví.

Říkáte, že některé Vás hodně baví, které to jsou?

Baví mě cvičit v posilce, hlavně chcu mít dobrou fyziku, dobrou postavu.

Můžete být konkrétnější u těch sportovních her?

No hrajeme nahoře na tělocvičně softbal, nohejbal a fotbal.

Jak často se těchto volnočasových aktivit zúčastňujete?

Chodím tam podle pracovních směn, takže někdy 2 x týdně, někdy 3x. Ale je tam docela nával a musím se včas nahlásit panu vychovateli. Ale podle programu zacházení musím chodit aspoň 3x měsíčně, to já chodím ale častěji. Jak tady pracuju, musím vstávat ve 4:00 ráno, z práce se vracím ve 20:00 hodin, mezitím máme nějaké přestávky, vždycky mám 2 dny směnu a 2 dny jsem na baráku, že mám volno. Prvním den prochrápu, druhý den něco dělám.

7. Čemu se věnujete nejráději ve svém volném čase ve VTOS?

Chodím pořád na vycházky na venkovní dvůr, tam kecáme a taky si tam můžu zacvičit, pokecat s borcama. Trochu vyvětrám hlavu a odpočinu si tam. Můj oddíl chodí na vycházky na dvůr s posilovnou, kde můžeme bušit na strojích, máme tam lavičky na odpočinek a můžeme si tam zapálit, aj běháme někdy, ale na běhání to tam je zas malé, tak se běhá blbě. Na oddíle chodím na kuřárnu, anebo ležím na cimře na posteli a čumím na televizi. Někdy si s kámošem nakoupíme v kantýně maso a něco vaříme, když víme, že bude hnusný jídlo v jídelničce.

8. Myslíte si, že jste trávil volný čas bohatším způsobem na svobodě nebo ve VTOS?

Venku jsem měl více svobody, kam zajít. Mohl jsem si vybrat, co budu dělat, rozhodovat se podle sebe ... No ale vlastně jsem toho moc konkrétního nedělal, zašel jsem do skateparku za kámošama, nebo jsme šli na pivko... Když se nad tím zamyslím, tak jsem se venku jenom flákal, tady dělám něco konkrétního.

9. Schází Vám ve VTOS nějaké volnočasové aktivity?

Chybí mi venek, to že nemůžu jít, kam chci, chybí mi parta lidí, se kterou můžu zahulit a pokecat, chybí mi tady holka, která se se mnou už rozešla.

Měla jsem na mysli spíše nějaké volnočasové aktivity, které byste tady ve VTOS uvítal. Napadá Vás něco?

Asi nenapadá, to co tady mají, tak mi stačí... No vlastně dost mi chybí můj mobil, prostě Internet, chtěl bych se podívat aspoň občas na svůj Insta nebo Snapchat a TikTok. Zahrát si hry na mobilu. Podívat na film, na který mám zrovna náladu, a ne být odkázaný na to, co zrovna jede v televizi. Jo a taky hudba u cvičení by se mi líbila, poslouchat a cvičit u její hudby.

10. Jak Vám pomáhají volnočasové aktivity ve VTOS?

Když jsem naštvanej, tak si tam jakoby odpočinu v té posilce, pročistím mozek a nemám chuť pak někomu rozbít hubu, upustím páru. Někdy můžeme ve volném čase pokecat s vychovatelem nebo vychovatelkou nebo speciální pedagožkou. Člověk občas rád pokecá s někým jiným než s muklem.

11. Odnosl jste si z předchozího trestu odnětí svobody nějakou volnočasovou aktivitu, zálibu, které jste se věnoval po propuštění?

V prvním trestu jsem taky hodně chodil do fitka. Když jsem vylezl, tak jsem šel párkrát do gymu s kámošem, ale pak jsem na to neměl prachy. Tak jako celkově jsem neměl moc prachy, tak jsem zase začal dealovat, i brát sem tam. Znova jsem do toho spadl a už to byl zase ten stejnej kolotoč. U nás platí pořekadlo: Jednou dáš a seš náš. Teďkom mám už ale pocit, že bych chtěl žít trošku jinak. Hlavně se mi změnil vztah s taťkou. Chodí za mnou na návštěvy a dal mi šanci, že se se mnou bude stýkat, když budu venku fungovat. Chci si najít práci a bydlení. Přihlásil jsem se

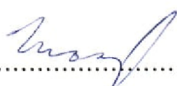
tady do takového projektu, že tady do věznice dochází mentorka a pomáhá mi zjišťovat tyhle věci a že mi pomůže i venku, když budu se chtít na něco zeptat, tak mi pomůže.

12. Byla Vám ve výkonu trestu představena možnost trávení volného času, které se budete věnovat i po propuštění na svobodu?

Chtěl bych venku chodit do posilovny, chci nějak vypadat, a docela mně to baví. Taký jsem se naučil trošku vařit, to jsem před tím vůbec neuměl, tak jsem rád.

Děkuji Vám za rozhovor.

Souhlasím s obsahem rozhovoru

.....

podpis respondenta

RESPONDENT č. 2

**Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a
jeho následným využitím pro účely bakalářské práce
Specifika trávení volného času odsouzených
ve Vazební věznici Olomouc**

Byl jsem informován o účelu rozhovoru, kterým je provádění sběru dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce Zuzany Holubové s názvem Specifika trávení volného času odsouzených ve Vazební věznici Olomouc.

Před rozhovorem, jsem byl seznámen s obsahem otázek a poučen o právu kdykoliv během rozhovoru odmítnout odpověď na otázku, která by mi byla nepříjemná.

Byl jsem informován o anonymitě. Nebude použito mé jméno ani jiné informace, které by umožnily identifikaci mé osoby.

Souhlasím se zapisováním rozhovoru a dávám svolení, aby Zuzana Holubová použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce, včetně možnosti citovat některé části rozhovoru.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s výše uvedeným.

V Olomouci dne.....13.3. 2023.....

Podpis respondenta:..........

Podpis výzkumníka:.....

Příloha č. 9: Přepis rozhovoru Respondent č. 2

Respondent č. 2

Pohlaví: muž
Věk: 41 let
Vzdělání: střední odborné učiliště
Důvody uvěznění: výtržnictví, krádež, těžké ublížení na zdraví
Po kolikáté ve VTOS: podruhé

1. Z jaké pocházíte rodiny?

Celou dobu jsem žil s našima, takže jsem měl mámu i tátu. Mám dva starší bráchy. Naši se rozvedli až když mi bylo 30 roků, potom se zase po 2 letech dali dohromady. Táta si našel milenku, proto se rozvedli. Táta byl alkoholik. Byl i na léčení s alkoholem.

2. Vyrůstal jste ve městě nebo na vesnici? Povězte mi, jak jste zde trávil své dětství?

Bydleli jsme ve městě, takové sídliště. Chodily jsme s děckama ven, bavili jsme se dohromady kluci i holky, prostě kdo tam zrovna přišel. Hráli hodně na schovku, na policajty a zloděje a vybišů jsme často hráli. Hodně jsme bývali s bráchou u babičky v létě na prázdninách, třeba i půlku prázdnin. Ona bydlela na vesnici a měla slepice a králíky. Tam jsme se jezdili na kolech koupat na rybník.

3. Vzpomínáte si, zda jste navštěvoval nějaký kroužek? Vedli Vás rodiče k nějakému koníčku?

V rámci sportovních klubů jsem chodil do florbalu a do vytrvalostního běhu. Chodil jsem taky do takového modeláře a stavěli jsme letadla. Ty letadla jsem stavěl už jako malý s tátou, naučil mě to on. Tak jsem se pak přihlásil do Domu dětí a mládeže.

4. Patřil jste v období dospívání do nějaké party? Pokud ano, jakým způsobem jste trávili čas?

Ano, měli jsme bandu s děckama ze školy a s děckama, co bydleli v okolí.

Co jste v té partě podnikali?

Tak různě – zpočátku jsme hrávali za barákem fotbal, kopali jsme si. Později jsme se začali scházet u školy odpoledne, dobře se tam sedělo, kouřili jsme cigára, pili víno z bandasek, takové to čepované, pak i travku jsme hulili, courali jsme se tak různě po venku. Třeba jsme sháněli trávu. O víkendu se šlo na nějakou párty, tam jsme začali zkoušet LSD, extáze, piko. Pak jsme ale začali fetovat už i přes týden a začali problémy ve škole, jakože jsem se blbě učil, měl jsem neomluvené hodiny, tak jsem pak utikal hodně z domu a bydlel jsem tak různě.

Když mi bylo 17, tak jsem žil tak různě, po kamarádech, squatech, ubytovnách, a tak vlastně žiju celý život.

5. Jak jste trávil volný čas před uvězněním?

No asi nijak zajímavě... Sem tam o víkendu jsem šel na nějakou akci, na drum and bassy nebo na tekno si zahopskat.. Přes týden jsem se tak různě protloukal. Celé to bylo o tom sehnat peníze na jídlo a na fet a na chlast, prodat kradený věci... Jen o bydlení jsem se nikdy nějak nestaral. Líbí se mi, že my squateři držíme spolu. Žil jsem tak i s přítelkyní, se kterou máme dvě děti. Často jsme se sice rozcházeli, protože se tahala s jinýma chlapama hodně, ale oba jsme fetovali. O děti se starala na střídačku tchýně a moji rodiče. Když mně zavřeli, tak ji zavřeli zároveň se mnou. Ji ale pak pustili. Teď vůbec nevím, kde je. Děti jsou u mých rodičů.

6. Jaké volnočasové aktivity Vám byly přiděleny v rámci Programu zacházení?

Zúčastňujete se jich?

Dali mi pohybové hry, čtenářskou gramotnost a včelaření. Můžu říct, že chodím do všeho, ale ne proto, že musím, ale baví mně to hodně. Možná ty pohybové hry mně baví míň. Kvůli dětem bych chtěl vylízt jako trochu jinej člověk. Strávil jsem hodně času na tom, abych si vyřešil insolvenční, protože mám dluhy. Snažil jsem se nahlásit do všech aktivit, které by mi pomohly s mojí závislostí, což je v poslední době hlavně to pití. Uvědomuju si, že když se moje přítelkyně zdejchla, tak jsem jediný rodič a chtěl bych se o děti starat.

7. Čemu se věnujete nejraději ve svém volném čase ve VTOS?

Navázal jsem spolupráci s Podanýma rukama a s probačkou. Ty Podané ruce mi pomáhali s tou insolvenční.

To je skvělé, ale měla jsem na mysli spíše nějaké záliby, u čeho se odreagujete?

Jo táák... Já si často čtu, začal jsem už v předchozím trestu hodně číst. To jsem venku nedělat. Taky kreslím dětem komiksy a posílám jim je poštou. To mi hodně vyplní čas tady. Chodil jsem předtím hodně i na bohoslužby, ale změnili nám kaplana, tak už jsem tam moc nechodil. Nová paní kaplanka má trošku jinou víru a já už ani nechci v té víře pokračovat. Baví mně pomáhat na včelíně. Dostaneme pak sklenku medu, tak ji můžu dát dětem při návštěvě. Jo a taky si občas čtu ve slovníku slovíčka, snažím se trochu zlepšit v angličtině. Dívám se často na televizi. nebo luštím křížovky. Pracuju tady uvnitř věznice, tak když mám volno, tak dobijím síly, protože jsem hodně unavený.

8. Myslíte si, že jste trávil volný čas bohatším způsobem na svobodě nebo ve VTOS?

Když jsem byl malý, tak určitě venku, ale když si vzpomenu, jak jsem pak venku fungoval, tak asi ho vidím bohatší tady. Ale asi to bude tím, že tady nechlastám a nefetuju.

9. Schází Vám ve VTOS nějaké volnočasové aktivity?

Chtl bych jezdit na výlety se svými dětmi. Ale co jsem šťastný je, že mi věznice dovolí chodit na návštěvy ven. Jezdím k rodičům za svými dětmi. Mám dva kluky. Je to ale jenom na 6 hodin, a to nikam na výlet nestihneme zajet.

A máte nějaký nápad, jaké aktivity by mohla věznice ještě nabízet?

Asi ne. Jsem často unavený z práce, tak mi vyhovuje to, co tady je.

10. Jak Vám pomáhají volnočasové aktivity ve VTOS?

Můžu se tady učit novým věcem. Třeba ty včely. Nikdy by mně nenapadlo, že si čuchnu ke včelaření. Taky mi pomáhá to čtení. Normálně vidím sám na sobě, že se umím lépe vyjadřovat, že mi to čtení pomáhá.

11. Odnegli jste si z předchozího trestu odnětí svobody nějakou volnočasovou aktivitu, zálibu, které jste se věnoval po propuštění?

Řek bych, že asi moc ne. Když jsem vyšel z trestu předtím, tak mi máma nabídla práci. Ona má menší občerstvení, takové okýnko. Vařil jsem tam jednoduché jídlo, ale protože jsem začal zase rychle chlastat a fetovat, tak mně máma vychodila. Pak už jsem v tom zase jel... fet, squat, sehnat peníze, krást, prodat, sehnat fet. Vůbec jsem se po propuštění nevěnoval tomu, co mně v trestu bavilo, třeba to čtení.

12. Byla Vám ve výkonu trestu představena možnost trávení volného času, které se budete věnovat i po propuštění na svobodu?

Už se budu asi opakovat, ale baví mně to čtení. Jak vylezu, přihlásím se do knihovny. Cítím se lépe, když si čtu, zapomenu na svoje strachy a schizy, byl jsem taky paranoidní, to už díky bohu nejsem.

Děkuji Vám za rozhovor.

Souhlasím s obsahem rozhovoru

.....

podpis respondenta

**Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a
jeho následným využitím pro účely bakalářské práce
Specifika trávení volného času odsouzených
ve Vazební věznici Olomouc**

Byl jsem informován o účelu rozhovoru, kterým je provádění sběru dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce Zuzany Holubové s názvem Specifika trávení volného času odsouzených ve Vazební věznici Olomouc.

Před rozhovorem, jsem byl seznámen s obsahem otázek a poučen o právu kdykoliv během rozhovoru odmítnout odpověď na otázku, která by mi byla nepříjemná.

Byl jsem informován o anonymitě. Nebude použito mé jméno ani jiné informace, které by umožnily identifikaci mé osoby.

Souhlasím se zapisováním rozhovoru a dávám svolení, aby Zuzana Holubová použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce, včetně možnosti citovat některé části rozhovoru.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s výše uvedeným.

V Olomouci dne.....15.3.2023.....

Podpis respondenta:..........

Podpis výzkumníka:.....

Příloha č. 11: Přepis rozhovoru Respondent č. 3

Respondent č. 3

Pohlaví: muž
Věk: 32 let
Vzdělání: ZŠ, SŠ – neodmaturoval
Důvody uvěznění: těžké ublížení na zdraví, výtržnictví
Po kolikáté ve VTOS: potřetí

1. Z jaké pocházíte rodiny?

Mám mamku, tatku a mladší ségru. Normálně se s nimi bavím, stýkáme se, máme normální vztah se ségrou, ale nebyli jsme se ségrou v každodenním styku.

Jaké to bylo u vás doma?

Rodiče hodně pracovali, měl jsem dost volnosti, občas jsme jeli na nějakou dovolenou, ale byli jsme se ségrou často sami doma, než se rodiče vrátili z práce. Museli jsme doma hodně pomáhat s domácíma pracema, muselo být vždycky uklizeno, než se naši vrátili domů. Když jsem byl malý, tak mi to vadilo, že na ně musím čekat, než se vrátí z práce, pak už ne.

2. Vyrůstal jste ve městě nebo na vesnici? Povězte mi, jak jste zde trávil své dětství?

Tam, kde bydlí naši, to je asi takové menší město, ale máme starší barák. Když jsem dospíval, tak jsem bydlel taky tam u nich, bydlím tam vlastně pořád.

Mohu se zeptat, jak jste tedy trávil svůj volný čas v dětství ve Vašem městě?

No tak normálně, chodil jsem ven na hřiště za děckama, hráli jsme něco s balónem. Ale jak naši byli dlouho v práci, tak jsme museli se ségrou někdy odpoledne jít k babičce a dědovi. Děda měl garáž a vždycky tam spravoval někomu auto nebo motorku, tak jsem se tam chodil dívat a děda mi to ukazoval, zkoušel jsem to a pomáhal jsem mu. To mně baví doteďka. Hlavně ty motorky.

3. Vzpomínáte si, zda jste navštěvoval nějaký kroužek? Vedli Vás rodiče k nějakému koníčku?

Na základce jsme měli kroužek na basket, tak mně tam mamka přihlásila a docela mně to bavilo, protože mi to šlo. Taky jsem chodil do dobrovolných hasičů. To chtěl zase taťka. Ale tam jsem chodil asi jen do 12 let. Už se mi pak nechtělo jezdit na závody.

4. Patřil jste v období dospívání do nějaké party? Pokud ano, jakým způsobem jste trávili čas?

Jo, jo. Měli jsme partu. Chodil jsem za klukama a holkama na sídliště.

A co jste s tou partou společně dělali?

Seděli jsme vždycky na takových schodech za kotelnou. Byla tam i střecha, mohli jsme tam sedět, i když pršelo, to bylo super.

A co jste dělali, jak jste se bavili?

Hodně jsme kecali, byla pořád sranda. Když jsem šel poprvé za školu, tak jsme šli s kámošem právě sem. Vždycky jsme tam seděli, kouřili, někdy jsme pili víno, pivko, asi v 15 letech jsem tam zkusil trávu, tu jsme tam pak kouřili skoro každý den. V 16 letech jsme šňupali piko, ale to asi tak jenom jednou měsíčně, jakože svátečně, protože jsme na to neměli prachy. Chodili jsme někdy hrát automaty, ale někdy nás vyhodili.

5. Jak jste trávil volný čas před uvězněním?

No já jsem byl docela hodně ve vězení, teď jsem už potřetí, tak jsem venku moc nebyl. A když jo, tak jsem byl na pracáku, tak jsem se poplakoval, hrál jsem automaty nebo na počítači, ale zůstal jsem u těch motorek. Jednu starší jsem si u dědy složil a opravil. Rád na nich jezdím, i když nemám udělaný řidičák. Ale vlastně jo, hodně mně bavilo opravovat různou elektroniku známým. Měl jsem vždycky radost, když jsem něco opravil a fungovalo to.

6. Jaké volnočasové aktivity Vám byly přiděleny v rámci Programu zacházení? Zúčastňujete se jich?

Jo, chodím tam, protože musím. Chodím na tělocvičnu, tam jsou sportovní hry. Hrajeme s klukama nohejbal, florbal, někdy badminton. Mám taky posilovnu, to mně baví asi víc, než ty hry v tělocvičně. Taky chodím na kroužek čtenářská gramotnost.

7. Čemu se věnujete nejraději ve svém volném čase ve VTOS?

Víte, já toho času moc nemám, a když jo, tak nejradši ležím a koukám na televizi. Jsem docela unavený. Víte, já pracuju venku jako pomocný dělník v jedné výrobní hale. Vstávám dost brzo a vracíme se kolem čtvrté, někdy později, když nám nabídnou přesčas, tak se mi pak chce přes den spát. Docela jsem tady začal číst a můžu u toho i ležet a zároveň odpočívat. Pan speciální pedagog mi doporučuje dobré knížky, třeba o drogách jsem četl My děti ze stanice ZOO a Memento. Ale nejvíc mně baví psát svoji knihu a básničky.

To je hezké, a o čem píšete?

Píšu o fetu, o drogách, o tom, jak jsem se dostal do vězení, jaké to tady je, jak ty drogy všechno člověku vezmou, mám v plánu ji vydat, jak vylezu. Jo a taky pomáhám psát kámošům tady básničky pro jejich manželky a jejich holky. Oni jim to pak posílají v dopisech.

8. Myslíte si, že jste trávil volný čas bohatším způsobem na svobodě nebo ve VTOS?

Já si myslím, že určitě tady. Venku jsem se jenom tak poflakoval, mám pocit, že ve věznici má můj život takový ten řád, to jsem venku neměl

9. Schází Vám ve VTOS nějaké volnočasové aktivity?

Asi je to dobrý tak, jak to je. Možná nějaké technické aktivity, něco skládat a tak. Někdy bych si možná zahrál nějakou hru na počítači nebo na Playstationu. Taky bych chtěl mít třeba přístup k počítači a psát tu moji knihu do počítače a třeba se to na něm i naučit to psaní. Taky mi chybí moje hudba, chtěl bych si pustit to, co poslouchám, to rádio, to je hrůza.

10. Jak Vám pomáhají volnočasové aktivity ve VTOS?

No po tělocvičně se vždycky cítím dobře, jakože i když jsem se fyzicky namáhal, tak je mi dobře a jsem takovej nabitej, mám energii. No a jak píšu ty básničky, tak mám z toho pak radost a dobrej pocit, když to ukážu klukům, a líbí se jim to.

11. Odesl jste si z předchozího trestu odnětí svobody nějakou volnočasovou aktivitu, zálibu, které jste se věnoval po propuštění?

Když jsem seděl v Novém Sedle, tak jsem tam chodil do posilky, Jak jsem vylezl, tak jsem chtěl chodit venku cvičit. Tak jsem si koupil permici, měl jsem peníze z úložného, ale byl jsem tam jenom 2x a pak už jsem tam nechodil. V tom Novém Sedle jsem si dodělal nějaké kurzy a jeden byl Údržba veřejné zeleně, to jsem pak pomáhal babičce na zahradě. Pak jsem ale začal zase fetovat a už to zase jelo. Já už teď vím, že si fakt nemůžu dát ani jednu, protože pak nedokážu přestat a pak už se člověk zase veze.

12. Byla Vám ve výkonu trestu představena možnost trávení volného času, které se budete věnovat i po propuštění na svobodu?

Asi nic nového, ale chtěl bych si udržet to cvičení v posilce. A až budu venku, budu více číst, aspoň doufám. Babička s dědou mají doma hodně knížek, tak snad tam něco zajímavého budou mít. Nebo mi pan speciální pedagog říkal, že se mám přihlásit do knihovny, že mi tam ta paní knihovnice bude radit, co by mně bavilo číst, tak jako mi tady radí on.

Děkuji Vám za rozhovor.

Souhlasím s obsahem rozhovoru

....

podpis respondenta

RESPONDENT č. 4

**Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a
jeho následným využitím pro účely bakalářské práce
Specifika trávení volného času odsouzených
ve Vazební věznici Olomouc**

Byl jsem informován o účelu rozhovoru, kterým je provádění sběru dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce Zuzany Holubové s názvem Specifika trávení volného času odsouzených ve Vazební věznici Olomouc.

Před rozhovorem, jsem byl seznámen s obsahem otázek a poučen o právu kdykoliv během rozhovoru odmítnout odpověď na otázku, která by mi byla nepříjemná.

Byl jsem informován o anonymitě. Nebude použito mé jméno ani jiné informace, které by umožnily identifikaci mé osoby.

Souhlasím se zapisováním rozhovoru a dávám svolení, aby Zuzana Holubová použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce, včetně možnosti citovat některé části rozhovoru.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s výše uvedeným.

V Olomouci dne.....14.3.2023.....

Podpis respondenta:..........

Podpis výzkumníka:.....

Příloha č. 13: Přepis rozhovoru Respondent č. 4

Respondent č. 4

Pohlaví: muž
Věk: 53 let
Vzdělání: střední odborné učiliště
Důvody uvěznění: výtržnictví, nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami
Po kolikáté ve VTOS: podruhé

1. Z jaké pocházíte rodiny?

Od malička žiju s otcem i matkou, takže asi z normální. Matka je už ale po smrti, ale otec žije. Oba rodiče docela chlastali celý život. Mám sestru. Vycházím s ní docela dobře celý život. I s otcem vycházíme.

2. Vyrůstal jste ve městě nebo na vesnici? Povězte mi, jak jste zde trávil své dětství?

Celý život žiju v jedné vesnici. Je taková hodně malá, skoro nic tam není. Jen hospoda, škola, potraviny. Autobus tam jezdí párkrát za den.

Jak jste tedy v dětství ve Vaší vesnici trávil volný čas?

Lítal jsem s ostatními děckama po venku, chodili jsme se koupat na přehradu, v zimě jsme tam bruslili. Furt jsem s klukama jezdil na kole, byl to náš dopravní prostředek, jak se z naší vesnice někam dostat, jako na tu přehradu, do lesa nebo za děckama do vedlejší vesnice. Tam jsme si stavěli na potoku různé bunkry. Doma v rodině jsme měli vždycky psy, tak jsem hodně času trávil taky se psem.

3. Vzpomínáte si, zda jste navštěvoval nějaký kroužek? Vedli Vás rodiče k nějakému koníčku?

Ani moc ne. Ale chodil jsem do pionýra, všichni jsme tam v té době chodili. Pak jsem chvíli chodil do turistického kroužku. Všude mně přihlásil otec. Jezdili jsme na tábory, na výlety, učili se tábořit a tak. Vlastně jo, já měl koníčka. Abych mohl hrát u táboráku na kytaru, tak jsem se na ni trochu učil, takové ty základy abych uměl Dajánu a Stánky a tak. Ale učil jsem se doma sám, neučil jsem se to nějakým žádném kroužku.

4. Patřil jste v období dospívání do nějaké party? Pokud ano, jakým způsobem jste trávili čas?

Jo, měli jsme na vesnici partu.

Jak jste společně trávili volný čas?

No když jsme byli na základce, tak jsme s klukama stavěli ty bunkry a tak, později jsme začali jezdit na čundry do Jeseníků hlavně. Taky jsme každý víkend chodili do lesa k takové skále, když bylo teplo, tak jsme tam i stanovali. Často jsem tam bral i našeho psa, byl tam s náma rád. Bylo tam ohniště, hrával jsem tam na kytaru, opíkaly jme buřty, pekli brambory nebo maso v alobalu a zkoušeli kouřit, pili jsme pivo, víno, kořalku. Vždycky bylo co pít, každý vždycky něco vzal z domu. Otec pálil kořalku, tak jsem mu odlíval. To mi bylo asi tak 18 roků. Tam jsme chodili o víkendech, v létě a na jaře častěji. Přes týden jsme byli docela doma, museli jsme pomáhat na baráku, na zahradě a tak.

5. Jak jste trávil volný čas před uvězněním?

Mám svůj barák se zahradou, tak jsem lítal kolem něho. Ten barák je fakt starý, tak je pořád co dělat. Kolem třiceti jsem začal pít hodně. Měl jsem několik družek, ale každá ode mě kvůli chlastu odešla. Takže nemám ani děcka. Pracoval jsem jako technik. Jezdil jsem hodně na různé opravy na menší pobočky, no a tam se hodně pilo vždycky. Kolikrát jsem řídil domů i ožralý. Kolem čtyřiceti jsem začal kouřit marihuanu. No a začal jsem ji doma pěstovat a dealovat. Jinak jsem pořád hodně pil, skoro celý čas jsem trávil v hospodě. Tam jsem si zpočátku zahrál kulečnick nebo šipky, zazpíval na karaoke. Ale pak jsem se už ani nestaral o psa. Museli se o něho starat otec se ségrou. Ale ten pes mi chybí, je mi ho líto, že jsem se na něho tak vykašlal.

6. Jaké volnočasové aktivity Vám byly přiděleny v rámci Programu zacházení?

Zúčastňujete se jich?

Sportovní hry, včely a zahradnický kroužek.

Zúčastňujete se jich?

Jo chodím tam rád. Ale nejenom protože musím, když je to z Programu zacházení, ale docela mně to baví. Hlavně ten zahradnický kroužek. Doma jsem měl zahradu, tak vím, co a jak. Na těch včelách se člověk zase učí trpělivosti.

7. Čemu se věnujete nejraději ve svém volném čase ve VTOS?

Už odpočívám vzhledem k věku, to mně unavuje. Pracuju uvnitř věznice. Mám volno denně tak 3 hodiny. Jinak si na kuchyňce něco uvaříme, upečeme buchtu. Často ležím u televize. Když je ale víkend a nemusím do práce, tak na vycházkovém dvoře dělám aspoň kliky.

8. Myslíte si, že jste trávil volný čas bohatším způsobem na svobodě nebo ve VTOS?

Asi tady, venku jsem chodil většinu života jenom po hospodách. Nebo spíš vyseďával v té jedné u nás na vesnici.

9. Schází Vám ve VTOS nějaké volnočasové aktivity?

Mohla by tady být větší zahrada, mají tady jenom jeden skleníček. Taky bych si někdy zase zahrál na kytaru. Možná bych se tady chtěl starat o nějaké zvíře, třeba o psa, klidně kočku. Ty rybičky a včely to není vono.

10. Jak Vám pomáhají volnočasové aktivity ve VTOS?

No cítím se dobře. Když to spojím s tím, že chodím do práce, tak nemyslím tak moc na to, že jsem tady zavřený. Udržuje mně to tak na pohodu a člověk se i něco naučí.

11. Odněl jste si z předchozího trestu odnětí svobody nějakou volnočasovou aktivitu, zálibu, které jste se věnoval po propuštění?

Z toho předchozího ani ne. To, co jsem se tam naučil a poznal, tak jsem zase rychle zapomněl. Jak jsem vylezl, tak jsem se jenom válel doma nebo seděl v hospodě.

12. Byla Vám ve výkonu trestu představena možnost trávení volného času, které se budete věnovat i po propuštění na svobodu?

V tomhle trestu jsem se v zahradnickém kroužku naučil obsluhovat a pěstovat v hydroponii. Pěstujeme tady v ní rajčata. Víím, že si to chci udělat doma na zahradě.

Děkuji Vám za rozhovor.

Souhlasím s obsahem rozhovoru

.....

podpis respondenta